

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce
Náklady řízení podle OSŘ i zákona o zvláštních řízeních soudních

Tomáš Čuda

Plzeň, 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš ČUDA**
Osobní číslo: **R10M0030P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Náklady řízení podle osř. i zákona o zvláštních řízeních soudních**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Pojem a druhy nákladů řízení
3. Placení nákladů řízení
4. Náhrada nákladů řízení dle občanského soudního řádu
5. Náhrada nákladů řízení dle zákona o zvláštních řízeních soudních
6. Rozhodování o náhradě nákladů řízení
7. Úvahy de lege ferenda
8. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Miloslav Ungr
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **26. března 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2015**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 30. června 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně po konzultacích s vedoucím práce a s použitím odborné literatury a dalších zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Plzni, v březnu 2015

Poděkování

Velice děkuji vedoucímu diplomové práce JUDr. Miloslavu Ungrovi za vstřícné konzultace, cenné rady a věcné připomínky při zpracování této práce.

Obsah

Úvod	10
1 Pojem a druhy nákladů řízení	11
1.1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců	12
1.1.1 Jízdné	14
1.1.2 Místní přepravné, stravné a nocležné	15
1.2 Soudní poplatek	15
1.2.1 Osvobození od soudních poplatků	18
1.3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců	21
1.4 Náklady důkazu	21
1.5 Odměna za zastupování	23
1.5.1 Odměna advokáta	24
1.5.2 Odměna notáře, patentového zástupce a mediátora	27
1.6 Náhrada za daň z přidané hodnoty	29
2 Placení nákladů řízení	31
3 Náhrada nákladů řízení dle občanského soudního řádu	34
3.1 Náhrada nákladů řízení dle odpovědnosti účastníka za výsledek	38
3.1.1 Náhrada nákladů řízení při částečném úspěchu ve věci	39
3.1.2 Náhrada nákladů řízení při zastavení řízení	43
3.1.3 Náhrada nákladů řízení při odmítnutí návrhu	44
3.1.4 Náhrada nákladů řízení při soudním smíru	44
3.1.5 Náhrada nákladů řízení placených státem	45
3.2 Náhrada nákladů řízení ve výjimečných situacích	46
3.2.1 Právo na náhradu nákladů neúspěšnému žalovanému	46
3.2.2 Moderační právo soudu a náhrada nákladů řízení	47
3.2.3 Separace nákladů řízení	48
3.2.4 Náhrada nákladů předběžných opatření, zajištění důkazů a důkazních prostředků	50
3.3 Zaplacení náhrady nákladů řízení při zastoupení	50
3.4 Náhrada nákladů vykonávacího řízení	51

4	Náhradu nákladů řízení dle zákona	
	o zvláštních řízeních soudních	53
4.1	Obecná úprava ve zvláštních řízeních soudních	54
4.2	Specifická úprava ve zvláštních řízeních soudních	56
4.2.1	Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob	56
4.2.2	Řízení o pozůstalosti	57
5	Rozhodování o náhradě nákladů řízení	59
5.1	Rozhodování o nákladech řízení před soudem prvního stupně ..	60
5.1.1	Výše náhrady nákladů řízení	61
5.1.1.1	Rozhodování o nákladech řízení ve věcech triviálních	62
5.2	Rozhodování o náhradě nákladů řízení při použití opravných prostředků	64
5.2.1	Odvolací řízení	65
5.2.2	Dovolací řízení	67
5.4.3	Obnova řízení a zmatečnost	67
5.3	Rozhodování o nákladech řízení podle části páté OSŘ	68
5.4	Rozhodování o nákladech nesporných řízení	69
5.4.1	Rozhodnutí o nákladech v řízení o pozůstalosti	69
5.5	Rozhodování o nákladech vykonávacího řízení	70
6	Úvahy de lege ferenda	71
6.1	K hotovým výdajům advokáta	71
6.2	K jízděmu	73
6.3	K odměně za zastupování v bagatelních věcech	73
	Závěr	78
	Summary	82
	Seznam použité literatury	84

Seznam použitých zkratek a výrazů

advokátní zákon	zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii
bagatelní	méně závažné, konkrétně pak řízení do výše jistiny 10 000 Kč
CEO	centrální evidence obyvatel
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
<i>E nuce nucleum qui esse vult, nucem frangit.</i>	Kdo chce jádro ořechu jíst, musí ořech rozlousknout.
jednací řád pro okresní a krajské soudy	vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
Listina základních práv a svobod nebo jen Listina	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava české republiky
notářský řád	zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád
NS, Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
paušální vyhláška	vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., paušální vyhláška
sazebník soudních poplatků	příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

tarifní vyhláška	vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., tarifní vyhláška
ÚS, Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
zákon o soudních poplatcích	zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
zákon o patentových zástupcích	zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích
zákon o zvláštních řízeních soudních	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb.
ZŘS	zákon. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Téma nákladů řízení v občanském soudním řádu a zákoně o zvláštních řízeních soudních jsem zvolil mimo jiné i proto, že je v občanském soudním řízení všudypřítomnou, ač poněkud odsunutou otázkou. Otázky týkající se nákladů řízení řeší každodenně většina právních praktiků, přestože se s danou právní úpravou často blíže seznámí až po absolvování právnických fakult. Náklady řízení jsou pro mne také zajímavým tématem, neboť právě s touto problematikou, jako jednou z prvních, jsem se mohl seznámit v advokátní praxi, do té doby tímto tématem netknutý. Názorový souboj v období bohatém na pozitivně právní změny, erudované odborné či i vášnivé laické názory a diskuze jsem tak zažil v podstatě bezprostředně. S ohledem na rekodifikaci soukromého práva i již naznačenou derogační legislativu Ústavního soudu jde o aktuální a živé téma, a proto jsem rád, že jsem si mohl právě toto téma vybrat a zpracovat na něj svou diplomovou práci.

Cílem mé práce je soustavně a systematicky pojednat o problematice nákladů řízení sporných i nesporných. Její součástí budou všechna současná důležitá témata týkající se nákladů řízení s ohledem na otázky teoretické i praktické. Práce se tak bude zabývat jak pojmy, instituty a zásadami a jejich významem, tak i konkrétními příklady pro doplnění s ohledem na požadavky kladené aplikačním zaměřením magisterského programu. Práce bude členěna se zřetelem na zákonnou úpravu s případnými odkazy na související témata v ostatních kapitolách.

Za tímto účelem budu v práci využívat rozdílných pramenů a metodami syntézy, abstrakce i implikace se budu snažit o výklad dané materie. V souladu s formálními nároky bude i úpravě práce věnována potřebná péče. Pozornost bude věnována i systematickosti práce tak, aby popsané téma bylo příznivě pro čtenáře rozčleněno do ucelených i přehledných kapitol.

Navršených úkolů na mou práci tak je více než dostatek. Inu *E nuce nucleum qui esse vult, nucem frangit.*

1 Pojem a druhy nákladů řízení

Za náklady v souvislosti se soudní ochranou soukromých subjektivních práv osob lze považovat obecné (všeobecné) náklady justice a náklady vzniklé účastníkům řízení.

Obecné náklady justice, coby státní instituce, jsou neseny státem ze státního rozpočtu. Jde například o náklady na platy soudců a jiných zaměstnanců soudů, náklady na provoz soudních budov aj. Stát takto zajišťuje svoji funkci v rámci moci soudní a přístup jednotlivce k soudní ochraně, jakožto jednoho z druhů základních lidských práv, totiž práva na soudní ochranu.¹

Od nákladů soudní soustavy odlišujeme náklady zvláštní, vzniklé účastníkům řízení, případně dalším osobám, v souvislosti s vymáháním konkrétních subjektivních práv a povinností.² Náklady řízení jsou svou povahou zvláštním nárokem. V rámci sporných řízení mají hmotně právní charakter, což vyplývá již z jejich podstaty, když je ve sporném řízení vznik těchto nákladů spojen s chováním věřitele a dlužníka. Jde tak o náklad spojený s uplatněním pohledávky ve smyslu ust. § 513 OZ, byť vznikající ze zákona, který je kodifikací procesního soukromého práva. Při nesporných řízeních mají náklady řízení povahu spíše procesně právní, případně smíšenou, což plyne z obvyklé absence vztahu věřitele a dlužníka nebo protiprávnosti jednání jednoho z účastníků řízení.³

Náklady sporu (*sumptus processus*) jsou všeliká vynakládání nerozlučně související s prováděním rozeprá⁴ již od nepaměti. Těmito náklady se rozumí výdaje, které musí osoby v souvislosti s určitým řízením vynaložit na obranu práv svých nebo cizích. Nezáleží zároveň na tom, v jaké fázi pokusů

1 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 300. ISBN 978-807-2018-420.

2 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 944. ISBN 978-80-7400-107-9.

3 CHALUPA, Luboš. Právní povaha nároku na náhradu nákladů řízení. *AKCHALUPA* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/pravni-povaha-naroku-na-nahradu-nakladu-rizeni>

4 OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, reprint původního vydání z roku 1897, 2012, xxv, xii, s 222. Klasická právnícká díla. ISBN 9788073578961.

domoci se práva u soudu, k jejich vynaložení došlo, neboť relevantní je zejména bezprostřední souvislost s řízením.⁵ V případech stanovených zákonem mají osoby právo na náhradu těch nákladů, které v souvislosti s řízením vynaložili.

Náklady řízení tak mají nejen kompenzační charakter, když přiznávají každému, co jeho jest, resp. co byl nucen vynaložit, aby jeho právo bylo zachováno. Mají ale i povahu preventivní, když tato povinnost případné náhrady nákladů řízení může mít vliv na zvážení, zda budoucí účastník do pře vstoupí, či jakým způsobem ve pře bude postupovat. V přísně vymezených případech je možno shledat i sankční prvky náhrady nákladů řízení. Tyto představuje zejména možnost separovat náklady řízení tam, kde zvýšené náklady řízení vzniknout nemusejí, avšak zaviněním některé osoby vznikají.⁶

Problematika nákladů řízení tak má vliv na realizaci možnosti každého člověka na právo domoci se svých práv u nezávislého a nestranného soudu, které je přiznáváno již Listinou základních práv a svobod.

Výčet možných nákladů řízení obsahuje ustanovení § 137 odst. 1 OSŘ. Tento výčet má příkladem (demonstrativní) povahu.⁷ Rozumí se jimi zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, soudní poplatky, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné, svědečné, znalečné, náhrada za daň z přidané hodnoty, odměna za zastupování a odměna pro mediátora podle zákona o mediaci za první setkání s mediátorem nařízené soudem.⁸

1.1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců

Za hotové výdaje účastníků, osob zúčastněných a jejich zástupců, se považuje zejména poštovné, jízdné a místní přepravné, stravné a nocležné. Je-li takováto osoba stížena těžkou tělesnou chorobou nebo vadou nebo jsou-li dány jiné závažné důvody, pak jsou součástí těchto výdajů i nutná vydání na průvodce a jeho ušlý výdělek. Totéž platí o důvěrníkovi dítěte

5 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 12. 1983, sp. zn. 3 Cz 69/1983

6 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 254. ISBN 978-80-7380-437-4

7 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 12. 1996, sp. zn. 5 Cmo 228/1996

8 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

nebo podpůrci.⁹

Účastník soudního řízení může být zastoupen ze zákona, například rodičem, jednatelem či prokuristou právnické osoby, dále na základě právního úkonu, například plné moci a konečně na základě rozhodnutí soudu, tedy opatrovníkem.¹⁰ Pokud jde o hotové výdaje zástupců účastníku a osob zúčastněných, pak tyto vznikají na základě stejných skutečností jako výdaje účastníků samotných. Výjimku ve způsobu jejich vyčíslení však tvoří advokáti, notáři a patentoví zástupci v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy.¹¹

V případě advokátů paušální částka hotových výdajů je dle advokátního tarifu¹² 300 Kč za jeden úkon právní služby, nedohodli-li se advokát se zastoupeným jinak. Totéž platí pro notáře ale pouze v případě, že tyto výdaje vznikly v souvislosti s poskytováním právní pomoci či se správou majetku.¹³ V případě zastoupení notářem v ostatních případech a patentovým zástupcem pak není podpůrné úpravy, která by stanovovala paušální výši hotových výdajů. Skutečnost, že si klient a advokát sjednali paušální nebo jinou výši hotových výdajů, na přiznání náhrady však nic nemění, resp. je-li nižší, měla by se započíst tato nižší, pro splnění kritéria účelnosti vynaložených nákladů.

Hotovými výdaji notáře jako soudního komisaře jsou dále zejména náklady na doručování písemností, platby za získání informací a cestovní výdaje. Za poskytnutí sdělení z evidencí vedených notářskou komorou, tedy evidencí *negotii mortis causa* nebo o manželském majetkovém režimu, náleží notáři náhrada těchto výdajů. Tato náhrada bude činit 100 Kč za každou provedenou součinnost, neboť právě tolik

9 Ust. § 29 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

10 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. Vyd. Praha: Linde, 2011. s 302. ISBN 978-807-2018-420.

11 Ust. § 3 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů; ust. § 1 odst. 2 zákona č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví; ust. § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., zákona o advokacii

12 Ust. § 13 odst. 3 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

13 Ust. § 18 vyhlášky č. 196/2001 Sb. O odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ve znění pozdějších předpisů

musel notář zaplatit.¹⁴

1. 1. 1 Jízdné

Nárok na jízdné má účastníku nahradit skutečné, účelné a hospodárně vynaložené cestovní výdaje, pokud nebydlí nebo nepracuje v místě, kde se řízení koná, nebo je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje. Za povšimnutí pak stojí ustanovení vyhlášky, že bez předchozího souhlasu soudu se neposkytne náhrada za cestovní výdaje jiným než veřejným dopravním prostředkem.¹⁵

V případě, že předchozí souhlas byl dán, pak prostřednictvím pracovněprávních předpisů¹⁶ se vyčísluje sazba základní náhrady za používání silničního motorového vozidla na nejméně 1 Kč/km u jednostopých vozidel a tříkolek a 3,7 Kč/km u osobních silničních motorových vozidel. U pohonných hmot se výše nákladů vypočte násobkem ceny pohonné hmoty a množstvím skutečně spotřebovaným, je-li možno prokázat dokladem souvislost s cestou a spotřebou ve výši uvedené v technickém průkazu použitého vozidla, jinak na 35,90 Kč/l benzínu 95 oktanů, 38,30 Kč/l benzínu 98 oktanů a 36,10 Kč/l motorové nafty (údaje pro rok 2015).¹⁷ V takovém případě pak pro vztah *lex specialis derogat lex generalis* ustupuje vyhláška o jednacím řádu¹⁸ vyhláše o sazbě náhrady cestovních náhrad¹⁹, když tyto náklady nejsou skutečnými ale právní fikcí stanovenými sazbami jiným právním předpisem²⁰.

---

14 Usnesení Prezidia Notářské komory ČR č. P 13-1/2013

15 Ust. § 30 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

16 Ust. § 157 anásl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

17 Ust. § 1 a §4 vyhlášky ministerstva práce a sociálních věcí č. 328/2014 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

18 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

19 Vyhláška ministerstva práce a sociálních věcí č. 328/2014 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

20 tamtéž

1. 1. 2 Místní přepravné, stravné a nocležné

Místním přepravným se rozumí výdaj za užití místního veřejného hromadného dopravního prostředku a to i účastníkovi, který bydlí nebo pracuje v místě, kde se řízení koná.²¹

Za každý kalendářní den cesty přísluší účastníku stravné nejméně ve výši 69 Kč, trvá-li cesta 5 až 12 hodin, 104 Kč, trvá-li 12 až 18 hodin a 163 Kč, trvá-li cesta déle než 18 hodin atd. Totéž platí pro veřejné zaměstnance.²²

Výdaje na ubytování se vypočítávají dle výše, kterou účastník prokáže.²³ Zákoník práce ale již nepočítá s jeho užitím na případy nocležného v rámci občanského soudního řízení a o dalších podmínkách nocležného mlčí. Na rozdíl od cestovního neklade tedy žádný právní předpis nároky na hospodárnost nebo výši těchto nákladů a je nutno je posuzovat individuálně vzhledem k osobě, která je vynaložila.

1. 2 Soudní poplatky

Občanské soudní řízení v České Republice podléhá poplatkové povinnosti. Předmětem soudních poplatků jsou řízení před soudem či jednotlivé úkony soudů.²⁴ Soudní poplatky jsou regulátorem nápadu v soudnictví. Obvykle je hradí žalobce a napomáhají udržet vážnost a význam soudnictví, když znamenají pro případného navrhovatele, který ve věci nemá naději uspět, jistou újmu. Soudní poplatky tím předcházející šikanózním a žertovným návrhům.²⁵ Další významnou úlohou soudních poplatků je funkce fiskální. Soudní poplatky za rok 2014 znamenaly příjem do státního rozpočtu ve výši 1,33 mld. Kč.²⁶

21 Ust. § 31 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

22 Ust. § 2 a § 3 vyhlášky ministerstva práce a sociálních věcí č. 328/2014 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

23 Ust. § 162 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

24 Ust. § 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

25 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s 302. ISBN 978-807-2018-420.

26 Schodek státního rozpočtu za rok 2014 je o 34 mld. nižší než plánovaný. LEŽATKA, Radek. *Ministerstvo financí ČR*[online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search>

Zaplacení soudního poplatku je právní teorií považováno za jednu z podmínek řízení. Tento názor je podepřen skutečností, že nezaplacení soudního poplatku je překážkou pro meritorní rozhodnutí ve věci²⁷ vyjma případů, kdy soud již začal jednat ve věci samé, povinnost zaplatit soudní poplatek se týká rozhodnutím soudu zastoupeného účastníka, jehož pobyt není znám nebo je-li nebezpečí z prodlení nebo došlo-li k rozšíření návrhu již po zahájení řízení.²⁸

Soudní poplatek se stává součástí nákladů řízení účastníka ve chvíli, kdy účastníkovi vznikne poplatková povinnost.²⁹ Pokud účastník nezplatí soudní poplatek v souladu se svou povinností, bude soudem řízení zastaveno, o čemž soud vydá usnesení. Ve lhůtě pro podání opravného prostředku může ještě účastník soudní poplatek zaplatit, a tím zhojit tuto překážku v řízení, soud pak usnesení o zastavení řízení zruší a v řízení pokračuje.³⁰

Výše soudních poplatků je stanovena v příloze zákona o soudních poplatcích, v jednotlivých položkách sazebníku poplatků. Sazby poplatků mohou být stanoveny pevnou částkou nebo procentuální sazbou.³¹

U peněžitých plnění je typická sazba procentuální, obvykle 5%, nejméně však 1 000 Kč. V případě elektronického platebního rozkazu činí sazba 4%, resp. 400 Kč či 800 Kč při hodnotě sporu do 10 000 Kč resp. do 20 000 Kč.³²

U nepeněžitých plnění je podpůrně stanoven soudní poplatek na 2 000 Kč. Tato sazba u nepeněžitých plnění má pouze subsidiární povahu. Dvou tisíci korunová výše soudního poplatku přichází v úvahu v případech, kdy není v jiné položce sazebníku soudních poplatků stanoveno jinak.

---

q=cache:FixiT4VANNUI:www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/pokladni-plneni-statniho-rozpocet-cr-20131+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

27 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s 302. ISBN 978-807-2018-420.

28 Ust. § 9 odst. 4 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

29 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 946. ISBN 978-80-7400-107-9.

30 Ust. § 9 odst. 7 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

31 Ust. § 5 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

32 Položka 1 a 2 sazebníku soudních poplatků, přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Dva tisíce korun tak činí soudní poplatek například pro návrh na rozvod manželství, určení jeho neplatnosti, řízení na ochranu dobré pověsti, není-li požadováno peněžité plnění.³³ Další spory, které svou povahou nejsou peněžité, jsou jmenovány v sazebníku soudních poplatků, kde je stanovena zvláštní tarifní hodnota.

Soudní poplatek do výše 5 000 Kč lze platit v kolcích. Zpravidla se kolky vylepují na prvopis žaloby doručovaný soudu. Je-li poplatek vyšší nebo rozhodne-li se tak účastník, lze zaplatit soudní poplatek bezhotovostním převodem.³⁴ V takovém případě musí ale účastník vyčkat na výzvu soudu ohledně zaplacení soudního poplatku tak, aby mohl svou platbu označit správným variabilním symbolem. Na prvopis žaloby nebo do jejího textu se pak obvykle poznamená, že soudní poplatek bude uhrazen bezhotovostně na výzvu soudu.

Praxe vyžaduje, aby zákon o soudních poplatcích taktéž upravoval způsob a výši vrácení soudního poplatku. Navrácení soudního poplatku v některých situacích totiž motivuje účastníky řízení k mimosoudnímu řešení sporu i v průběhu takového řízení.

Důvody pro alespoň částečné vrácení soudního poplatku mohou být zaplacení soudního poplatku osobou, která k tomu nebyla povinna, pokud bylo řízení byť jen z části zastaveno v odpovídající míře před prvním jednáním nebo nebylo-li ještě rozhodnuto ve věci samé, a v případě schválení soudního smíru.

V případě, že jde o zaplacení soudního poplatku osobou, která není povinná, ať již na základě omylu této osoby nebo omylu na straně soudu, který učinil nesprávné rozhodnutí ohledně poplatku, pak soud vrací z účtu celý přeplatek, vyjma případů, kdy nepřevyšuje 50 Kč. Pokud bylo řízení zastaveno zcela nebo z části před prvním jednáním, ve lhůtách pro podání odporu nebo v řízeních, ve kterých je možno rozhodnout bez jednání a nebylo ještě meritorně rozhodnuto, pak soud vrací soudní poplatek snížený

---

33 *Waltr, R. Zákon o soudních poplatcích. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 76, ISBN 978-80-7400-435-3*

34 *JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 137. ISBN 978-80-8710-951-9.*

o nejméně 1 000 Kč, jinak 20% z výše zaplaceného poplatku. V těchto případech tedy soud nevrací soudní poplatek, pokud činil 1 000 Kč, pokud činil více jak 1 000 Kč avšak méně než 1 000 Kč + 20%, tedy 1 200 Kč, pak soud vrátí částku přesahující 1 000 Kč, u částek vyšších než 1 200 Kč soud vrací 80% poplatku. V případech odmítnutí návrhu soud vrací poplatek celý.³⁵

1. 2. 1 Osvobození od soudních poplatků

Bezvýjimečné zpoplatnění by mohlo mít za následek nepřiměřeně přísný dopad na některé případné navrhovatele. V konečném důsledku by pak znamenalo překážku k přístupu k soudu v rozporu s ust. čl. 36 Listiny. Tomu brání institut osvobození od soudních poplatků.³⁶ Dále by v některých řízeních, zpravidla nesporných, soudní poplatek neměl oporu ve smyslu a účelu zpoplatnění.

V rámci osvobození od soudních poplatků proto rozlišujeme původ tohoto osvobození na základě věci, které se týká, tzv. věcné osvobození, osoby, které se týká, tzv. osobní osvobození, a osvobození z rozhodnutí soudu, tzv. soudní nebo individuální osvobození.

Osvobození věcné vyplývá již přímo ze zákona, když dané řízení spadá do kategorie věcí, které jsou od soudního poplatku osvobozeny. Taxativní výčet řízení věcně osvobozených od soudních poplatků obsahuje ust. § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. V rámci občanského soudního řízení pak jako příklad lze uvést řízení o pozůstalosti, opatrovnické věci, péči soudu o nezletilé, osvojení a povolení uzavřít manželství, o svéprávnosti, o poručenských věcech a při určení, zda je třeba souhlasu dítěte k osvojení.³⁷

Z uvedeného vyplývá, že jde o případy tzv. nesporných řízení. Je to dáno tím, že právě u nesporných řízení je kladen větší důraz na veřejný zájem

---

35 Waltr, R. Zákon o soudních poplatcích. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 37, ISBN 978-80-7400-435-3

36 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s 303. ISBN 978-807-2018-420.

37 Občanskoprávní řízení. *Potřebuji právníka* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-02-21]. Dostupné z:<http://www.potrebujipravnik.cz/podrobne-informace/bezplatna-pravni-pomoc-v-rizeni/obcanskopravni-rizeni/>

a postup v těchto řízeních je obvykle stížen zásadou oficiality, nikoliv dispozice navrhovatele s předmětem řízení. V takovém případě není smysluplné vyžadovat soudní poplatek, když nutnost řízení je dána zájmem veřejným a je tedy funkcí státu tato řízení konat a zároveň není důvod se ve větší míře obávat, že by mohlo docházet k většímu množství návrhů, resp. podnětů, které nemají naději na úspěch. Regulační i fiskální funkce soudního poplatku nemá oporu ve smyslu a účelu těchto řízení, tedy proto se soudní poplatek z těchto řízení obecně nevybírá. Jako regulátor beznadějných, žertovných a podobných návrhů pak může sloužit náhrada nákladů řízení viz následující kapitoly.

Osvobození osobní pochází z postavení nebo statusu osoby, která je navrhovatelem řízení. Takové osobní osvobození připadá v úvahu například pro navrhovatele v řízení o určení rodičovství, s výjimkou popření rodičovství, v řízení o náhradu škody z pracovního úrazu, nemoci z povolání nebo škody na zdraví v souvislosti s ublížením na zdraví nebo v řízení o určení nebo zvýšení výživného, nejde-li o vzájemnou povinnost rodičů a dětí.³⁸ Výčet osobních osvobození od soudních poplatků obsahuje ust. § 11 odst. 2 zákona o soudních poplatcích.

Osobní osvobození od soudních poplatků je však roztrženo po více právních předpisech. Jde zejména o právní předpisy a zákonodárství v souvislosti s porevolučním obdobím.³⁹

I zde je patrné, že jde o řízení, ve kterých se projevuje i veřejný zájem. Tento zájem netkví ale v podstatě samotného řízení, nýbrž v postavení a osobě navrhovatele.

V případě osvobození individuálního nevyplývá toto osvobození automaticky z právního předpisu, nýbrž je přiznáváno jen na návrh. V případě, že přichází v úvahu, že jsou dány důvody pro osvobození účastníka od soudního

---

38 Občanskoprávní řízení. *Potřebuji právníka* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.potrebujipravnik.cz/podrobne-informace/bezplatna-pravni-pomoc-v-řízení/obcanskopravni-řízení/>

39 Srov. a) Vyhláška ministerstva financí č. 72/1993 Sb., o osvobození na úseku soudních poplatků, ve znění pozdějších předpisů
b) zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů
c) zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

poplatku, pak je soud povinen o tom účastníka poučit v souladu s ust. § 30 OSŘ.⁴⁰ Předpokladem pro osvobození od soudních poplatků jsou nejen majetkové poměry účastníka. Soud osvobození nepřizná, pokud jde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Zároveň úplné osvobození od poplatku lze jen ve výjimečných případech.⁴¹

Majetkové poměry rozhodné pro osvobození se zkoumají s přihlédnutím k rodinnému, sociálnímu a zdravotnímu stavu.⁴² Účastník tyto poměry zároveň musí prokazovat, jejich pouhé tvrzení obvykle neobstojí. Druhá podmínka, vymezená negativně, je dána v případech svévolného uplatňování nebo bránění práva, tedy když právo sice účastníkovi náleží, je ho však dovoláváno zneužívajícím způsobem. O zřejmou bezúspěšnost jde v případě, pokud ze samotného návrhu vyplývá neexistence nároku nebo nedůvodnost obrany.⁴³

O osvobození od soudních poplatků může žádat i podnikající právnická osoba. Není totiž důvod přistupovat k podnikatelům a nepodnikatelům rozdílně.⁴⁴ V takovém případě se ohledně majetkových poměrů přihlíží i k povaze jejich činnosti, solvenci, struktuře a tomu, zda se spekulativně tento účastník nepokusil způsobem nakládání se svým majetkem vyhnout se poplatkové povinnosti.⁴⁵

Splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků má i další následek. Je-li to nezbytně nutné k ochraně zájmů účastníka a podá-li tento účastník žádost, pak jsou splněny všechny podmínky pro ustanovení zástupce soudem.⁴⁶

---

40 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 26 Cdo 1030/10

41 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 345. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

42 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 258. ISBN 978-80-7380-437-4

43 tamtéž

44 Nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2013, IV. ÚS 3453/12

45 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 953. ISBN 978-80-7400-107-9.

46 tamtéž

1.3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců

Ušlý výdělek účastníka nebo jeho zástupce je výnosem (mzda, plat, zisk), kterého mohl dosáhnout, nebylo-li by řízení v jeho věci.⁴⁷ Zástupcem se rozumí i obecný zmocněnec, opatrovník či průvodce účastníka, nevykonává-li činnost dle advokátního zákona, notářského řádu nebo zákona o patentových zástupcích.⁴⁸ Konkrétní výši ušlého výdělků je třeba prokázat. V případě zaměstnaneckého poměru se tak obvykle činí na rub samotného předvolání. V případě podnikatelské činnosti je možno prokázat výši poměrnou částí z daňového přiznání.⁴⁹ Pokud nelze konkrétní výši ušlého výdělků prokázat, ale osoba je výdělečně činná, stále lze žádat náhradu, a to ve výši stanovené minimální hodinovou mzdou, nejvíce však osminásobek denně, dle zvláštního právního předpisu.⁵⁰ Pro rok 2015 tedy 55 Kč na hodinu, nejvíce 440 Kč denně.⁵¹

1.4 Náklady důkazu

Náklady důkazu jsou náklady vynaložené soudem na provádění důkazních prostředků. Důkazy provedené, resp. obstarané, účastníky řízení jsou jejich hotovými výdaji, nikoliv náklady důkazu v pravém slova smyslu. Náklady důkazu jsou nejčastěji svědečné, znalečné, tlumočné nebo náklady vyhotovení odborného posudku, vyjádření či potvrzení.⁵² Výčet důkazních prostředků v OSŘ je příkladný, proto ani možné náklady důkazů nemohou být stanoveny jinak než demonstrativně.⁵³

47 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k 137. ISBN 978-80-8710-951-9.

48 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 946. ISBN 978-80-7400-107-9.

49 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 257. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

50 Ust. § 29 odst. 3 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

51 Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

52 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 946. ISBN 978-80-7400-107-9.

53 Ust. § 125, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Svědečné jsou náklady soudu, které původně vznikly účastníkům nebo osobám zúčastněným na řízení coby hotové výdaje či ušlý výdělek a byly před soudem uplatněny a soudem uhrazeny, a to ještě před vydáním meritorního rozhodnutí, zpravidla bezprostředně po jejich vyčíslení. Prekluzivní lhůta k jejich uplatnění jsou tři dny po splnění povinnosti uložené soudem (dostavení se k podání výpovědi, předložení listiny, věci).⁵⁴ O vyčíslení svědečného platí totéž, co o ušlém výdělku či hotových výdajích.⁵⁵

V průběhu řízení může vyvstat otázka, k jejíž zodpovězení je třeba odborných znalostí. Soud by v takovém případě měl *apriori* postupovat tak, že u orgánu veřejné moci vyžádá odborné vyjádření.⁵⁶ Až v případě, že by toto vyjádření soudu k vypořádání se se skutkovými otázkami nepostačovalo, má soud přistoupit k ustanovení znalce. Z tohoto ustanovení vyplývá zásada hospodárně vynakládat veřejné výdaje tak, aby se soud snažil nejprve žádat o výhodnější odborné vyjádření od orgánu veřejné moci, a až v případě, že by nepostačovalo, zadal zhotovit dražší znalecký posudek. V případě, že soud má za to, že by odborné vyjádření nepostačovalo, může soud samozřejmě rovnou zadat zpracování znaleckého posudku.

Znalcům (tlumočnickům) přísluší kromě náhrady účelně vynaložených nákladů⁵⁷ také odměna, tzv. znalečné (tlumočné), a případně i zvýšení o částku odpovídající DPH, je-li znalec (tlumočník) plátcem DPH.⁵⁸ Totéž platí i o ústavech vykonávajících znaleckou činnost.⁵⁹ Odměna za znalecký posudek (překlad) je stanovena od 100 Kč do 350 Kč v závislosti na náročnosti a míře odborných znalostí, které bylo nutné k podání vynaložit.⁶⁰ Nižší odměnu je tak možno očekávat u relativně běžných cizích jazyků, její zvyšování je pravděpodobné u neobvyklého jazyka, množství odborných výrazů, jazyka

---

54 Ust. § 139 odst. 1, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

55 Viz Kapitola 1. 1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců a 1. 3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců

56 Ust. § 127 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

57 Viz Kapitola 1. 1 Odměny výdaje účastníků a jejich zástupců a 1. 3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců

58 Ust. §§ 17 – 19 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

59 Ust. § 23 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

60 Ust. § 16 a § 17, vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

s jiným písmem, jde-li o psaný text, apod.

Tlumočné však nenáleží mezi náklady důkazu, jde-li o nutnost tlumočení v rámci práva účastníka na mateřštinu. To se však týká případů, kdy je tlumočeno účastníku řízení, nikoliv kdy jsou před soudem tlumočeny důkazní prostředky.⁶¹

1. 5 Odměna za zastupování

Odměna za zastupování patří k nákladům řízení, je-li zástupcem advokát, notář či patentový zástupce v rozsahu svého oprávnění.⁶² Tzv. obecný zmocněnec nárok na odměnu nemá. Výše odměny přípustné coby nákladu řízení je stanovena zvláštními právními předpisy. Ujednaná výše odměny mezi zastoupeným a profesionálním právníkem tedy může být stanovena odlišně. Zásada smluvní volnosti umožňuje, aby si zástupce a zastoupený ujednali vyšší či nižší odměnu, než jaká je stanovena právními předpisy pro účely náhrady. Časová odměna nebo jiné ujednání tak může být pro smluvní strany ohledně výše odměny jediným měřítkem. Pro rozhodnutí o nákladech řízení a jejich výši přípustné zákonem ale toto ujednání není určující, resp. je-li sjednána odměna nižší, měla by být přiznána pouze tato nižší částka, byť se o této skutečnosti soud obvykle vůbec nedozví.

Povahu odměny má také náhrada za promeškaný čas dle ust. § 14 advokátního tarifu⁶³, ust. § 20 notářského tarifu⁶⁴ a ve věcech patentových zástupců se užije advokátní tarif.

---

61 K ust. § 137, JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k 137. ISBN 978-80-8710-951-9.

62 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 347. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

63 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

64 Vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., notářský tarif, ve znění pozdějších předpisů

1. 5. 1 Odměna advokáta

Náhrada za promeškaný čas advokáta pro účely náhrady nákladů řízení je stanovena dle vyhlášky⁶⁵ na 100 Kč za každou započatou půlhodinu. Výše odměny sjednané mezi advokátem a klientem může být ale odlišná. Promeškaným časem se rozumí čas věnovaný advokátem nebo jeho zaměstnancem provádění úkonů v místě, které není jeho sídlem nebo bydlištěm, cestě na takové místo nebo čas promeškaný z důvodu zpoždění jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže je toto zpoždění delší než 30 minut.

Odměna za zastupování se donedávna určovala na základě tzv. paušální vyhlášky⁶⁶, která byla rozhodnutím⁶⁷ Ústavního soudu zrušena. Vzhledem k poměrné aktuálnosti tohoto nálezu je nutno se zabývat také tím, jak dál s přisouzenými ale protiústavními odměnami advokátů. Ústavní soud uvedl, že nad důvody zrušení paušální vyhlášky převažuje pro již rozhodnuté (resp. pravomocné) věci princip právní jistoty, tedy zásadně není možno připustit derogaci těchto rozhodnutí.⁶⁸ Odvolací soudy řeší, jakým způsobem mají postupovat, když dle ust. 224 odst. 2 OSŘ odvolací soud může rozhodnout o nákladech řízení pouze, pokud změní meritorní výrok. Ze sdělení⁶⁹ Ústavního soudu ovšem vyplývá, že odvolací soudy mají rozhodnutí o nákladech řízení měnit nejen v případech, že jsou přímo opravným prostředkem napadány, ale i v případech, kdy ještě tento výrok není pravomocný.⁷⁰

Odměny advokátů tak zůstávají upraveny pouze v advokátním tarifu⁷¹, a to v závislosti na hodnotě peněžitého plnění, pevně dané tarifní hodnotě při nepeněžitých plněních a počtu provedených úkonů.⁷²

65 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

66 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., paušální vyhláška

67 Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, Pl. ÚS 25/12

68 tamtéž

69 Sdělení Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2013, k účinkům nálezu Pl. ÚS 25/12

70 SVOBODA, Karel. Jak dál s přisouzenými, ale protiústavními odměnami advokátů. *Soudní rozhledy*. 2013, 7-8

71 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

72 SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s 585, 1202 s. ISBN 80-868-6109-0.

Co se za úkony právní služby považuje stanovuje ust. § 11 advokátního tarifu. Výčet je demonstrativní a odst. 3 tohoto výčtu stanovuje, že jiné právní úkony se posuzují podle nejbližšího podobného úkonu, a to svou povahou a účelem. Úkony právní služby jsou například příprava a převzetí zastoupení nebo první porada s klientem, je-li obhájce ustanoven soudem, písemné podání ve věci samé, výzva se základním skutkovým a právním posouzením věci, vyhotovení právní rešerše, odvolání, dovolání, návrh na obnovu řízení či žaloba pro zmatečnost.

Mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží zástupci v případě jednodušších úkonů. Takovým úkonem může být například návrh na zajištění důkazu nebo pozůstalosti, návrh na opravu odůvodnění rozhodnutí, odvolání proti nemeritornímu rozhodnutí, účast při jednání, při kterém došlo pouze k přípravě k jednání a jednoduchá výzva k plnění.

Častým jádrem sporu o nákladech řízení mezi účastníky, resp. jejich zástupci, a soudem bývá rozlišení jednoduché výzvy k plnění a výzvy obsahující základní skutkový a právní rozbor. Obecně z judikatury⁷³ vyplývá, dle Vrchního soudu v Olomouci, že je součástí *essentialia negotii* předžalobní výzvy identifikace věřitele i dlužníka, výše a právní titul vzniku pohledávky a skutečnost, že, neuhradí-li dlužník svůj dluh, bude následovat podání žaloby nejdříve 7 dnů po doručení této výzvy. Rozlišení mezi jednoduchou výzvou k plnění a kvalifikovanou výzvou pak tkví zejména v hloubce rozboru právního titulu vzniku pohledávky, jak co se týče otázek právních, tak i skutkových.

Kvalifikovaná výzva tedy z hlediska právního rozboru musí obsahovat nejen titul samotný, tedy například zmínění splatné směnky, smlouvy, na níž nebylo plněno, ale i kvalifikaci takového titulu v rámci právního řádu, byť pouze slovní citací obsahu právního ustanovení nebo i označením konkrétního ustanovení v rámci konkrétního právního předpisu. Z hlediska skutkového rozboru pak kvalifikovaná výzva zmiňuje nejen existenci dluhu ale i jiné relevantní okolnosti, např. den anebo místo uzavření smlouvy, důvody jejího uzavření, způsob, jakým strany vzájemná práva a povinnosti

---

73 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 1 Co 524/2013

ze smlouvy plnily, co předcházelo či následovalo. To ovšem platí jen v omezené míře v případě abstraktních závazků, tedy například již zmíněné směnky.

Sazby mimosmluvní odměny z peněžitých plnění jsou počítány v závislosti na výši tarifní hodnoty.⁷⁴ Tou je v případě peněžitých plnění výše takového plnění, v případě plnění nepeněžitých poskytuje tarifní vyhláška úpravu, jaká výše tarifní hodnoty se použije. Není-li výše peněžitého plnění určená v českých korunách, pak se použije kurzovní lístek ČNB vydaný pro první den v měsíci, kdy se rozhoduje o nákladech řízení.⁷⁵ Za tarifní hodnotu se pak považuje například 1 000 Kč v případě výkonu funkce ustanoveného opatrovníka z rozhodnutí orgánu veřejné moci, 5 000 Kč ve věcech nezvěstnosti nebo smrti či částka 50 000 Kč, jde-li o právní vztah k nemovité věci.

Na základě této tarifní hodnoty náleží každý spor do určité sazby mimosmluvní odměny. Do výše tarifní hodnoty do 10 000 Kč jsou ve čtyřech stupních absolutně vyčísleny odměny za jeden úkon právní služby. Přes 10 000 Kč je pak výpočet odměny za úkon přímo úměrný výši tarifní hodnoty s ohledem na tři dané stupně. Blíže viz příloha 1. Odměna za zastupování tak poměrně klesá s rostoucí výši tarifní hodnoty, tedy zjednodušeně s rostoucí výši hodnoty sporu.⁷⁶ Jde-li tedy o spor z peněžitého plnění ve výši 7 209 Kč, pak je výše odměny za každý úkon 1 500 Kč + 300 Kč režijní paušál + případně i náhrada za DPH.

Je však nutné přihlednout k novelizaci advokátního tarifu vyhláškou č. 120/2014 Sb.⁷⁷. Touto vyhláškou se Ministerstvo spravedlnosti snaží zamezit jevu, který lze nejjednodušším způsobem popsat jako postupování a vymáhání bagatelních pohledávek nikoliv jen pro pohledávku samotnou, ale pro částku přiznávanou jako náhradu nákladů řízení.⁷⁸ Nově zavedené ust. § 14b advokátního tarifu pak na občanské soudní řízení stanovuje speciální

74 Ust. § 8 anasl. vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů

75 SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s 585, 1202 s. ISBN 80-868-6109-0.

76 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., tarifní vyhláška, ve znění pozdějších předpisů

77 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif

78 GLOGAR, Martin. *Novela advokátního tarifu*. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-advokatniho-tarifu>

úpravu výše odměny. Řízení zahájené návrhem podaným na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně týž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech, jejímž předmětem je peněžité plnění do 50 000 Kč a v němž byla žalobci přiznána náhrada nákladů řízení, činí náhrada 200 Kč, 300 Kč či 500 Kč při tarifních hodnotách 10 000 Kč, resp. do 30 000 Kč či 50 000 Kč.⁷⁹ Opakované uplatnění přitom znamená časově blízké užití třikrát téhož vzoru.

1. 5. 2 Odměna notáře, patentového zástupce a mediátora

Odměna mediátora je součástí nákladů nalézacího řízení v případě, že je soudem nařízeno první setkání s mediátorem podle ust. § 100 odst. 2 OSŘ. Soud takto postupuje zejména v případech, kdy má za to, že setkání s mediátorem by mohlo pomoci v mimosoudním řešení sporu nebo k uzavření smíru. Zákon o mediaci⁸⁰ odkazuje na prováděcí právní předpis⁸¹, který stanovuje, že výše odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem činí 400 Kč za každou započatou hodinu.

Výše odměny patentového zástupce za zastupování před soudy za poskytování odborné pomoci ve věcech týkajících se průmyslového vlastnictví se stanoví podpůrně podle advokátního tarifu. Vzhledem k tomu, že patentový zástupce bude hájit svého klienta před soudem velice zřídka a zároveň není třeba stanovovat odměnu odlišně od advokáta, není třeba úprava odměny zachytit zvláštním právním předpisem.

Odměna notáře přichází v úvahu coby jeden z druhů nákladů řízení za provádění úkonů soudního komisaře. Notář a jeho odměna sice může figurovat v nákladech občanského soudního řízení i v případě jiné činnosti než soudního komisaře, např. notářský zápis nebo ověření listiny, v takovém případě ale půjde vzhledem k danému řízení o náklady důkazu, resp. hotové výdaje. Jde-li o vzácné zastupování notářem, pak se použije advokátní tarif.

---

79 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif

80 Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

81 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů

Odměna za úkon při soudním komisariátu v řízení o pozůstalosti je stanovena notářským tarifem.⁸² Základním principem této úpravy je, že výše nemůže být žádným smluvním ujednáním modifikována.⁸³ Předpokladem pro tuto odměnu je pověření soudu k řízení o pozůstalosti. Základem odměny notáře je obvyklá cena aktiv pozůstalosti zaokrouhlená na celé stokoruny nahoru a v případě řízení o pozůstalosti ohledně majetku, který se objevil až po pravomocném ukončení předchozího pozůstalostního řízení, je základem tento objevený majetek. V případě, že hodnota tohoto majetku činí méně jak 1 000 Kč, pak je odměna stanovena na dvě třetiny hodnoty majetku.

Tato odměna činí 2,0 % do 100 000 Kč základu, z přebývajících částky do 500 000 Kč je to 1,2%, z přebývajících částky do 1 000 000 Kč činí 0,9% atd. viz příloha 2. V případě likvidace pozůstalosti pak náleží notáři odměna až 20% z prvních 100 000 Kč základu a dále poměrnou částí se procentuální sazba snižuje, viz příloha 2. Odchýlení se od těchto sazeb umožňuje pouze ust. § 14 notářského tarifu, a to v případech mimořádně obtížných či časově náročných, kdy se připouští zvýšení odměny nejvíce o 100%, případně rozdělení odměny mezi více notářů, pokud se na věci podíleli. Odměna se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru.

Ustanovení § 11 notářského tarifu stanovuje odměnu ve specifických případech. Pokud je řízení zastaveno pro nemajetnost zůstavitele nebo protože zanechal majetek nepatrné hodnoty, pak notáři náleží odměna 400 Kč, resp. 2 500 Kč, bylo-li nutno vypořádat společné jmění manželů. Dále pokud je nařízen soupis pozůstalosti na místě samém, činí za tento soupis odměna 1 000 Kč za každou započatou hodinu provádění tohoto úkonu.

Stejně jako v případě advokáta má i notář nárok na náhradu promeškaného času. Tato náhrada náleží notáři při úkonech prováděných na jiném místě než v kanceláři notáře a za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět a čekáním na provedení úkonu z důvodů na straně žadatele.

---

82 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb, notářský tarif, ve znění pozdějších předpisů

83 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HRMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 47
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

Náhrada činí 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu.

O náklad řízení v rámci správy pozůstalosti jde tehdy, když byl ustanoven správce pozůstalosti.⁸⁴ O základu odměny správce pozůstalosti platí totéž, co o základu odměny notáře. Odměna správce pozůstalosti se vypočte v případě správy po dobu čtyř měsíců stejně jako notáři, jinak v závislosti na době správy.

1. 6 Náhrada za daň z přidané hodnoty

Náhrada za daň z přidané hodnoty je součástí nákladů řízení pouze v případě, že zástupcem účastníka řízení je advokát, notář, patentový zástupce nebo v případě mediátora, je-li v řízení nařízeno první setkání s mediátorem podle ust. § 100 odst. 2 OSŘ.

Výše odměny se řídí zákonem o dani z přidané hodnoty⁸⁵ a v současné době (r. 2015) pro účely náhrady nákladů řízení činí 21 %. Vypočtená daň se buď ponechá bez zaokrouhlení, nebo se zaokrouhluje aritmeticky na celé koruny.⁸⁶

Základem pro výpočet daně nejsou odměna za poskytování služeb, resp. promeškaný čas a náhrada za hotové výdaje, které jsou poskytovateli těchto služeb účastníkem hrazeny, nýbrž pouze ta odměna a náhrady, které soud v daném řízení účastníku řízení přizná.

Skutečnost, že zástupce je plátcem DPH, je nutno i bez výzvy soudu prokázat. Soud pak přihlíží k nároku přiznat tuto náhradu *ex officio* a není tedy bezpodmínečně nutné dále podpořit nárok na přiznání této náhrady dalším tvrzením nebo návrhem.⁸⁷ Osvědčení o registraci k DPH, kterým se tato skutečnost prokazuje, se zakládá do spisů *ad hoc*. V některých případech je ale praktičtější, když advokát příslušné osvědčení

84 Ust. § 1677 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

85 Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

86 KONEČNÁ, Jana. Sazby DPH - rok 2015. *Jakpodnikat.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.jakpodnikat.cz/dph-sazby.php>

87 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 257. ISBN 978-80-7380-437-4

založí do správního spisu konkrétního soudu a poté ve svých návrzích na přiznání náhrady pouze odkazuje na spisovou značku tohoto spisu.⁸⁸

---

88 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 137. ISBN 978-80-8710-951-9.

2 Placení nákladů řízení

Uvedené náklady řízení vznikají účastníkům průběžně postupem v řízení. Placením nákladů řízení se rozumí jejich platba v souvislosti se soudním řízením. V souvislosti s placením nákladů řízení se uplatňuje zásada zájmová, podle které si účastník své náklady, které mu vznikají a rovněž jeho zástupci, platí sám.⁸⁹ To označujeme jako primární povinnost v rámci nákladů řízení.⁹⁰ Je totiž třeba odlišovat placení nákladů v průběhu řízení a jejich následnou náhradu, což se označuje za sekundární povinnost, typicky v případech sporných řízení, kdy účastník ve své věci uspěl.⁹¹

Mezi náklady řízení, které účastník zaplatí, se řadí zejména hotové výdaje své a výdaje zástupců, jízdné, místní přepravné, stravné a nocležné, soudní poplatek, náklady důkazu, odměna zástupců či mediátora, náhrada za promeškaný čas a případně i náhrada za daň z přidané hodnoty.

Z povahy uvedeného výčtu vyplývá, že druhá strana právního jednání s účastníkem řízení vůbec nemusí vědět, že tyto náklady jsou hrazeny v souvislosti s nějakým soudním řízením. Proto ani nelze jinak, než aby každý z účastníků platil primárně své náklady sám a teprve až k okamžiku rozhodnutí soudu předložil jejich výši a výčet a dal je k sekundární náhradě.

V případě kumulace účastníků řízení, ať již aktivní či pasivní, je relevantní druh společenství. Samostatní společníci platí náklady řízení každý samostatně. Vzniknou-li jim společné výdaje, pak podle poměru svého účastenství na věci.⁹² Jedná-li se o nerozlučné společenství, platí náklady účastníci společně a nerozdílně.⁹³ Stejný princip se uplatní i v případě náhrady těchto nákladů.⁹⁴

89 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 258. ISBN 978-80-7380-437-4

90 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 349. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

91 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s 310. ISBN 978-807-2018-420.

92 SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 1202 s. ISBN 80-868-6109-0.

93 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 259. ISBN 978-80-7380-437-4

94 Viz Kap. 3 Náhrada nákladů řízení podle občanského soudního řádu

Pokud byl účastníkovi v řízení postupem dle ust. § 30 OSŘ ustanoven zástupce, pak náklady tohoto zástupce platí stát. Jsou-li proto dány důvody, může být tomuto zástupci zaplacená i záloha na tyto náklady řízení.⁹⁵ Totéž platí v případě ustanovení advokáta za opatrovníka účastníku řízení, dle ust. § 29 OSŘ i o prvním setkání s mediátorem dle ust. § 101 odst. 2 OSŘ.

Účastníkům půjdou k tíži také náklady na důkazní prostředky, které soud provede v rámci dokazování v jejich zájmu. Není reálné ani žádoucí, aby pak účastník platil například svědkovi svědečné, neboť tento důkazní prostředek, byť na návrh účastníka, nařizuje soud. Soud však v takovém případě může účastníkovi, který nebyl osvobozen od soudního poplatku, uložit, aby složil zálohu ve výši předpokládaných nákladů důkazu. Stát pak platí ty náklady důkazu, které zálohou nejsou kryty.

Pokud účastník usnesením uloženou povinností složit soudu zálohu na provedení důkazu nesplní, soud *apriori* má postupovat cestou vykonávacího řízení na základě exekučního titulu usnesení.⁹⁶ Nezaplacení zálohy na důkaz není důvodem pro jeho neprovedení i přesto, že účastník svůj návrh provést tento důkaz vezme zpět⁹⁷, nejde-li o situaci tzv. neúčinného úkonu podle ust. § 41a odst. 4 OSŘ.

Také se tímto procesní právo snaží vypořádat s jevem, kdy účastníci navrhovali některé důkazní prostředky neúčelně vzhledem k předmětu řízení nebo dokonce se situacemi, kdy se každý z účastníků snažil navrhnout více svědků než druhá strana v rámci úvahy *více svědků, více pravdy*.

Mimo náklady kryté zálohou zaplacenou účastníkem platí stát i náklady spojené s tím, že účastník jedná nebo se dorozumívá ve své mateřštině nebo jiným způsobem, který ovládá. Placení těchto nákladů uložené státu je dáno principem rovnosti účastníků řízení a práva na tlumočnicka⁹⁸, coby součástí práva na spravedlivý proces založených Listinou základních práv a svobod.

---

95 a Kap. 4 Náhrada nákladů řízení podle zákona o zvláštních řízeních soudních SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 350. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

96 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 2. 1984, Cpj 88/1982

97 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2002, Cdo 426/2002

98 čl. 37 odst. 2 a 3 usnesení č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Pro účely řízení o pozůstalosti je stanoveno, že náklady notáře ustanoveného soudním komisařem platí ten, komu svědčí dědické právo nebo jeho nástupce. V případě, že pozůstalost tímto způsobem nabylo více osob, pak platí náklady podle výše svých podílů. Notář může požádat, aby mu na řízení o pozůstalosti byla složena záloha. Nelze však zaplacení této zálohy vymáhat, neboť není povinností tuto zálohu notáři složit. Povinnost dědice, resp. dědiců, zaplatit náklady řízení notáři, coby soudnímu komisaři, vzniká až rozhodnutím soudu.⁹⁹

---

99 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 965. ISBN 978-80-7400-107-9.

3 Náhrada nákladů řízení dle občanského soudního řádu

Fakt, že některý z účastníků platil náklady soudního řízení neznamená, že je také definitivně ponese. Sekundární povinností v rámci nákladů řízení se totiž rozumí jejich náhrada na základě rozhodnutí soudu při naplnění zákonných podmínek.¹⁰⁰ Tato povinnost znamená jinému nahradit náklady řízení, které zaplatil a projevuje se v ní kompenzační funkce. V rámci řízení sporného se uplatňuje zejména zásada úspěchu ve věci a v některých zákonem jmenovaných případech zásada zavinění či přičitatelné náhody.

V obou případech však musí být splněno kritérium účelnosti jejich vynaložení. Tato účelnost znamená bezprostřední souvislost s řízením, nikoliv však jen souvislost s předmětem sporu. Jde-li například o komunikaci mezi věřitelem a dlužníkem ještě před řízením, pak není možno žádat z titulu nákladů řízení k náhradě náklady na hovorné, neboť zde není souvislost s budoucím řízením ale pouze s předmětem tohoto řízení, pohledávkou. Není tak možné žádat k náhradě všechny náklady, které vznikly účastníkovi v souvislosti s vymáháním své pohledávky vůči dlužníku, nýbrž pouze ty, které vynaložil na to, aby se domohl plnění ze své pohledávky v rámci soudního procesu, byť ještě před jeho zahájením. Ostatní účelně vynaložené náklady je ale možné žádat z titulu náhrady škody.

Ač nejde o druh nákladů soudního řízení, je nutné zde zmínit institut obchodního práva o minimální sazbě nákladů spojených s uplatněním pohledávky. Jde-li totiž o vzájemný závazek podnikatelů nebo veřejného zadavatele, činí minimální výše nákladů spojených s uplatněním pohledávky 1 200 Kč.¹⁰¹ Jde o náklad spojený s uplatněním pohledávky ve smyslu příslušenství pouze podle hmotného práva. Právo na tuto kompenzaci není podmíněno žádným soudním řízením a vzniká již z prodlení dlužníka. V našem právním řádu jde o *novum* zavedené v souvislosti s adaptací směrnice Rady Evropské unie 2011/7/EU.

100 STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr LAVICKÝ. *Základy civilního procesu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 124 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 438. s 93. ISBN 978-802-1050-624.

101 Ust. § 3 nařízení vlády č. 351/2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení atd., ve znění pozdějších předpisů

Limitem pro účelnost nákladů řízení je jejich samotná kompenzační funkce. Náhrada nákladů řízení nesmí mít charakter sankce za neúspěch, neboť by *de facto* šlo o ukládání sankce bez zákona.¹⁰² Nelze se proto omezit pouze na to, že například vyčíslení odměny za zastupování je činěno *secundum et intra legem*,¹⁰³ podle vyhlášky o odměnách advokátů, použité na základě delegačního ustanovení zákona. Soud musí *ad hoc* vždy pečlivě zvážit a zhodnotit, zda v konkrétním řízení konkrétní náklady jsou uplatňovány jako náhrada za to, co účastník vynaložil, byť pro účely zjednodušení v paušalizované výši, jako například v případě náhrady za hotové výdaje při zastoupení advokátem, nebo jsou účelem samotným, tedy předmětem a prostředkem k obohacení.¹⁰⁴

O účelnosti zastoupení lze hovořit i z hlediska postavení, možností a schopností samotného účastníka. Zde je nutno konstatovat, že Ústavní soud ve svých rozhodnutích¹⁰⁵ uplatňuje dvojí metr v závislosti na tom, zda účastníkem je orgán nebo subjekt coby právnická osoba nebo fyzická, ač podnikající, osoba práva soukromého. Pro účastníka řízení, který je advokátem, totiž interpretuje účelnost nákladů soudního řízení s ohledem na právo na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny tak, že není možno kategoricky odmítat přisouzení náhrady nákladů na právní zastoupení jen proto, že samotný účastník je sám advokátem. Vždy je nutno přihlížet zejména k tomu, zda zastoupení není účelovým zneužitím práva. Zároveň je nutno mít i na paměti, že zastupování profesionálním právníkem netkví pouze ve znalostech a schopnostech zástupce, nýbrž také v objektivnosti a profesionalitě. Naproti tomu v případech, kdy jde o zastupování státu externím zástupcem za odměnu, Ústavní soud vykládá účelnost nákladů řízení restriktivně. Pokud totiž organizační složka nebo veřejnoprávní instituce je dostatečně vybavena k řešení daného sporu, odměna za případné zastoupení externistou nemůže být posuzována jako účelně vynaložená.

---

102 Nález Pl. Ústavního soudu sp. zn. 25/12 ze dne 17. 4. 2013

103 Nález Ústavního soudu sp. zn. III 3000/11 ze dne 10. 1. 2012

104 Nález Ústavního soudu sp. zn. I 3923/11 ze dne 29. 3. 2012

105 Srovn. Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3819/13, ze dne 25. 3. 2014 a Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 1145/11 ze dne 6. 10. 2011; Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3344/12 ze dne 24. 7. 2013

Zároveň je třeba přihlídnout k situacím, kdy se strany sporu nacházející v postavení společenství. V takovém případě je lhostejno, zda jde o případ aktivní (na straně žalobce) či pasivní (strana žalovaného) kumulace účastníků. Relevantní ovšem je, zda je tato kumulace nerozlučná, kdy nelze přistupovat k takovým společníkům rozdílně nebo kdy je tato kumulace svou povahou samostatná, kdy každý z těchto účastníků může mít stanovená svá práva či povinnosti různě. V takovém případě platí o rozvržení náhrady nákladů řízení totéž, co o placení těchto nákladů.¹⁰⁶

Právo na náhradu nákladů sporného řízení lze přiznat, pokud žalobce žádal splnění dluhu upomínkou po žalovaném nejméně 7 dní před podáním žaloby. Pouze pokud jsou dány důvody zvláštního zřetele, lze přiznat náhradu nákladů i bez této upomínky. O náležitostech předžalobní výzvy bylo pojednáno v kap. 1. 5. 1 Odměna advokáta. O jejím vlivu na rozhodnutí soudu o nákladech řízení se dá popsat následující.

Tento institut se stál součástí právní úpravy nákladů řízení v souvislosti s legislativními opatřeními proti nepřiměřeným praktikám v rámci hromadného vymáhání tzv. bagatelních pohledávek.¹⁰⁷ Ač jsou praktické meze její efektivity poměrně značné,¹⁰⁸ smyslem této úpravy je poskytnout dlužníkům určitou míru ochrany před podáváním šikanózních návrhů soudu bez uplatnění pohledávky mimosoudní cestou před podáním návrhu na vydání exekučního titulu za účelem navýšení příslušenství pohledávky o prostředky vynaložené na její vymáhání.¹⁰⁹

Její omezená efektivita spočívá zejména v čistě formálním pojetí této povinnosti. Neboť zákonodárce počítal s tím, že věřitel nemá obvykle přístup do CEO, její doručení do reálné dispozice dlužníka není nutné, postačuje tedy pouze její odeslání na poslední známou adresu nebo adresu pro doručování.

---

106 Viz Kap. 2 Placení nákladů řízení

107 TICHÝ, J. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené. *Právní rozhledy: Časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2014, č. 8. ISSN 1210-6410.

108 tamtéž

109 Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Cmo 368/2013, ze dne 19. 11. 2013

Problematická situace nastává v případě, když mezi žalobcem a žalovaným je např. smluvní vztah, na základě kterého dochází k opakovaným plněním *per mensem* (například splatnost faktur). V takovém případě může žalobce učinit bezvadnou výzvu v souladu s ust. § 142a, vyčkat dospění 7-mi denní lhůty, podat žalobu a v průběhu řízení, protože dospěje další část pohledávky, žalobu rozšířit i o tuto pohledávku. Problematičnost nastává v případě, kdy se soud má rozhodnout, zda má či nemá přiznat právo na náhradu nákladů řízení v celé navržené výši, či pouze ve výši, ve které žalobce vyzval žalovaného.

Pokud bychom měli dospět k názoru, že předžalobní výzva k plnění je striktní podmínkou pro existenci práva na náhradu nákladů řízení i co do přesné výše, ke které vyzývá, šlo by z hlediska účelnosti vynaložených nákladů o projev státního paternalismu.¹¹⁰ Proto není možno souhlasit s pojetím publikovaným v časopisu *Rekodifikace a praxe*¹¹¹, že ohledně pohledávky, či jejího příslušenství je bezpodmínečně nutné krýt tuto výši předžalobní upomínkou, jak k tomu dospívá i Ústavní soud¹¹². Není totiž možno stanovit takto kategoricky tuto povinnost, když výše některých plnění, co se týče pohledávky samotné, nebo i jejího příslušenství, se musí přesně vyčíslovat pro konkrétní den. Smyslem a účelem předžalobní výzvy je umožnit budoucímu žalovanému naplnit účel případného soudního řízení ještě před jeho zahájením, podle toho by mělo být k předžalobní výzvě přistupováno, přestože nedospějeme k tomu, že by ono rozšíření návrhu mělo být důvodem hodným zvláštního zřetele.

Úrok z prodlení z nákladů řízení se nevyměruje.

---

110 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 142a. ISBN 978-80-8710-951-9.

111 GRYGAR, Zdeněk. *Nepřiznání náhrady nákladů řízení podle § 142a o.s.ř. Rekodifikace & praxe*. Wolters & Kluwer, a.s., 2013, č. 3.

112 Nález Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 2697/13 ze dne 11. 12. 2013

3. 1 Náhrada nákladů řízení dle odpovědnosti účastníka za výsledek

Na základě této zásady zakotvené v ust. § 142 OSŘ soud přizná náhradu účelně vynaložených nákladů řízení tomu účastníku, který měl ve věci plný úspěch. Úspěchem, až na výjimky, je pro žalobce pouze vyhovění žalobě, resp. žalobnímu petitu, pro žalovaného jeho zamítnutí. Výše přisouzené náhrady nákladů je úměrná podílu úspěchu na věci. Tam kde byl účastník úspěšný zcela je přisouzena i náhrada celá. Byl-li naopak účastník úspěšný pouze částečně, náleží mu k náhradě ve výši právě této části.¹¹³

V případě jednoduchého žalobního petitu je věc prostá, ať již jde o žalobu na určení či na plnění, rozhodující je míra souladu návrhu a konečného rozhodnutí soudu. Ke komplikaci dochází v souvislosti se složenými závěrečnými návrhy, které se navzájem vylučují nebo doplňují. Tyto rozlišujeme na *eventuální*, kde je navrhován nárok, který, pokud mu není z nějakého důvodu vyhověno, je nahrazen náhradním nárokem, *alternativní*, kde vyplývá z hmotného práva více způsobů plnění a je pak ponecháno na žalovaném, který splní, a *alternativa facultas*, kde se žalobce ze své vůle dožaduje, že právem přiznávaného nároku je možno se zbavit splněním něčeho, na co právní nárok neexistuje, tedy například, že je povinen zaplatit žalovaný dlužnou sumu ve výši 500Kč, pokud ale namísto toho přinese s omluvou žalovaný krabici doutníků, bude se dluh považovat za splněný.

O plném úspěchu žalobce ve věci při eventuálním petitu hovoříme tehdy, když je vyhověno v celé výši libovolnému z nároků. Z povahy eventuálního petitu totiž vyplývá, že každý z nároků vylučuje všechny ostatní a tedy znamená 100% splnění povinnosti.

U alternativního petitu je plným úspěchem žalobce výrok rozhodnutí soudu, který přiznává všechny alternativy podle návrhu. Pokud požadoval žalobce více způsobů, jak má svou povinnost žalovaný splnit, a nebyl úspěšný, byť jen v jednom z nich, zakládá to jeho částečný neúspěch.

---

113 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 351. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

V případě alternativa facultas není vůbec relevantní náhradní plnění, kterého se žalobce domáhá. Proto se z hlediska úspěchu zkoumá pouze úspěch v nároku, který má oporu v hmotném právu.

Některá řízení lze zahájit na návrh nejvyššího státního zástupce nebo státního zastupitelství. Jde o pozůstatky tzv. všeobecného dozoru prokuratury a své kořeny má v socialistickém zřízení. Pokud je žalovaný v tomto řízení úspěšný, má nárok na náhradu nákladů řízení přímo proti státu. Neuspěje-li žalovaný, státu, resp. jeho organizační složce, právo na náhradu nákladů nevzniká.¹¹⁴ Totéž platí o řízeních zahájených na návrh Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

3. 1. 1 Náhrada nákladů řízení při částečném úspěchu ve věci

V případech *victoria reciproca* musí soud rozhodnout o náhradě nákladů řízení stranám sporu nebo účastníkům, kteří byli do určité míry úspěšní oba. Způsob, jakým má být rozhodnuto o náhradě nákladů řízení při vzájemném úspěchu účastníků ve věci, je stanoven v § 142 odst. 2 OSŘ. Výkladem striktně jazykovým lze dospět na základě tohoto ustanovení k více možným konkrétním způsobům, jak je možno o náhradě rozhodnout.

Nejméně obtížná je situace, kdy se úspěch žalobce i žalovaného, resp. společenství žalobců a žalovaných, v poměrné míře shoduje. K tomu dojde například v případě, že žalovaná je částka 5 000Kč a rozhodnutím soudu je povinnost žalovaného zaplatit 2 500Kč přiznána, co do zbylých 2 500Kč se nárok žalobce zamítne. V takovém případě by soud až na výjimky měl rozhodnout tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.¹¹⁵

Rozpor mezi jednotlivými způsoby striktně jazykového výkladu nastává v případě, že míra úspěchu účastníků řízení není shodná. V tomto případě, kdy účastník měl částečný úspěch ve věci, soud náhradu nákladů poměrně

---

114 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 142. ISBN 978-80-8710-951-9.

115 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 142. ISBN 978-80-8710-951-9.

rozdělí. Míra úspěšnosti se posuzuje podle míry vyhovění celému žalobnímu návrhu, tedy včetně příslušenství.¹¹⁶ Otázkou je, v poměru k čemu má soud náhradu rozdělit. To zakládá tři různé způsoby, kterými se úvahy mohou vydat.

Podle první z nich se bude rozdělovat součet nákladů řízení obou účastníků. V takovém případě se sečtou uplatněné náklady řízení účastníků a vynásobí se koeficientem úspěchu jednotlivých účastníků, který v součtu činí 100%. Na příkladu, kdy první účastník uplatňuje náklady ve výši 4 000 Kč a druhý 1 500 Kč, to znamená, že, byl-li první úspěšný ze 60%, protože mu bylo přiznáno 6 000 Kč z 10 000 Kč žalované jistiny, je druhý účastník úspěšný z 40%. Pak náleží prvnímu 3 300 Kč a druhému 2 200 Kč, po vzájemném započtení tedy prvnímu 1 100 Kč.¹¹⁷

Problematickostí této úvahy spočívá v tom, že čím vyšší jsou náklady libovolného z účastníků, tím vyšší je přiznaná náhrada jen úspěšnějšímu z nich. Výše přiznané náhrady tak není závislá jen na úspěchu ve věci, nýbrž i na výši uplatněných nákladů druhého účastníka. Tato metoda by znamenala, že by se neúspěšní účastníci snažili omezit výši svých nákladů uplatněných před soudem, protože i ty by byly relevantní pro výši náhrady protistraně. V ideálním případě by to řešilo problém se snahami o vyšší přisudky, v praxi by ale tento model zřejmě závažně selhával. Mohlo by docházet k případům, kdy by v očekávání neúspěchu nebyly neúspěšným uplatněné žádné náklady, na což má účastník právo, tak, aby snížil náhradu nákladů druhému účastníku. Na základě předchozích částek by tedy bylo postupováno tak, že náklady úspěšného ze 60% z výše součtu nákladu obou (4 000 Kč + 0 Kč) by činily 2 400 Kč, od nich nutno odečíst náklady úspěšného ze 40% z téhož základu (4 000 Kč), tedy 1 600 Kč, po korekci náleží úspěšnějšímu pouze 800 Kč, ač se o žádný důvod změny ve výpočtu nepříčinil a tento byl způsoben pouze tím, že neúspěšný využil svého práva neuplatnit žádné náklady řízení.

Zároveň před korekcí nákladů v prvním příkladu, když prvnímu náleží 3 300 Kč a druhému 2 200 Kč přiznáváme druhému více, byť před započtením, než požadoval a na co má nárok. Mimo to tento způsob odporuje kritériu

116 Nález ÚS ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 2717/08

117 PTAŠNIK, Adam. *Spravedlnost náhrady nákladů řízení*. Ekonomická fakulta, VŠB-TU Ostrava, 2008. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/ptasnik.pdf>

účelnosti vynaložených nákladů, protože relevantní je i účelnost nákladů druhého účastníka, přestože tu nemůže první účastník ovlivnit.

Druhým způsobem výpočtu náhrady nákladů řízení je nebrat náklady méně úspěšného účastníka vůbec v úvahu. Účastník první pak má dostat nahrazeno podle výše uvedeného příkladu 60% ze 4 000 Kč, tedy 2 400 Kč a druhému účastníku 40% z 4 000 Kč, tedy 1 600 Kč, po započtení 800 Kč. Tomuto způsobu je vytýkáno¹¹⁸, že v případě neúspěchu ve věci prvním účastníkem není zohledněno, že tento neúspěch mohl být zapříčiněn bez toho, aniž by druhý účastník vynaložil na tento svůj úspěch nějaké náklady a tyto náklady jsou převzaty z výše nákladů uplatněných prvním účastníkem. S tím je částečně nutno souhlasit, když znovu dochází k tomu, že byť před započtením vzájemných nákladů řízení oběma účastníky, je přiznáváno druhému více, než kolik původně žádal pro účely následné korekce s úspěšnějším.

Poslední metoda předpokládá, že každý z účastníků by měl získat náhradu svých nákladů podle míry svého úspěchu. K tomu se dospěje výpočtem, kdy prvnímu je přiznáno 60% z 4000 Kč, tedy 2 400 Kč, druhému pak 40% z 1 500 Kč, tedy 600 Kč, po vzájemném započtení 1 800 Kč náleží prvnímu. Tento model více přeje úspěšnému žalobci s vysokými náklady a nutí druhého nést vyšší část nákladů úspěšného. Zamítání této metody je odůvodněno tím, že závislost výše náhrady obou účastníků je dána nejen poměrem na úspěchu, ale i výší základu, tedy samotných nákladů řízení. Nepatrně neúspěšný účastník by v případě svých vysokých nákladů paradoxně měl nárok na náhradu od úspěšného, pokud by rozdíl mezi výší jeho nákladů byl vyšší, než rozdíl mezi úspěchem.

Otázkou ale je, do jaké míry je takový stav nesprávný. Vynaložil-li, byť méně úspěšný účastník, nepoměrně více, ale účelně, na zachování svého práva, pak mimo hodnocení této úvahy jako potencionálně nespravedlivé, nebrání podle ustanovení zákona nic tomu, aby mu byly tyto náklady nahrazeny. K tomu je ještě možno doplnit, že soud má stále i v tento moment možnost postupovat podle ust. § 150 a využít svého moderačního práva.¹¹⁹

118 tamtéž

119 UNGR, David. *Náklady řízení* [Diplomová práce]. Plzeň, 2012 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/4934/Diplomova%20prace%20-%20Naklady%20rizeni%20-%20David%20Ungr.pdf?sequence=1>

V rozhodovací praxi¹²⁰ je využíváno metody druhé, která nezohledňuje náklady neúspěšného a nepřije na náhradě nákladů úspěšnému v případě, kdy má pouze částečný úspěch ve věci. Náklady méně úspěšného nejsou zohledněny proto, že náhrada má být dle odst. 2 § 142 OSŘ poskytnuta úspěšnému a tedy uvažovat o neúspěšném a zohlednit jeho náklady není správné. Na podporu této úvaze také stojí teleologický výklad, totiž že účelem náhrady nákladů řízení je i funkce preventivní. Jde-li o navrhovatele (žalobce), pak v rámci této prevence je žádoucí, aby bylo v návrhu (žalobě) žádáno právě tolik, na co existuje nárok, namísto tendencí, aby, když s největší pravděpodobností bude uznán základ dluhu, zkusila se žádat i neoprávněná vyšší částka.

Přestože byl úspěch účastníka ve věci jen částečný, může soud v případech uvedených pod ust. odst. 3 § 142 OSŘ přiznat náhradu nákladů v plné výši. V prvé řadě tak činí na základě nepatrnosti neúspěchu ve věci. Ta přichází v úvahu například, když je přiznáno namísto 9 620Kč jen 9 550Kč. Nepatrnost neúspěchu ale nemusí být dána pouze v případech, že jde o peněžité plnění.¹²¹

Dalším případem, kdy soud účastníku přizná úplnou náhradu nákladů řízení, i když měl ve věci úspěch jen částečný, je, když výše plnění byla v průběhu řízení stanovena znaleckým posudkem nebo úvahou soudu. Tyto situace vznikají často v souvislosti s náhradou škody nebo nemajetkové újmy nebo když z jiného důvodu nelze výši nároku před soudním řízením vyčíslit a je tak postupováno v souladu s ust. § 136 OSŘ o vlastní úvaze soudu ohledně výše nároku.¹²²

---

120 a) JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 142. ISBN 978-80-8710-951-9.

b) ČEŠKA, Zdeněk a kol., *Občanské právo procesní*. Praha: 1989, Panorama, str. 279

c) PUTNA M. in Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 975, 976

d) HANDL, V., Rubeš, J. a kol., *Občanský soudní řád – Komentář, I. díl*, Praha: Panorama Praha, 1985, s 641, 642

121 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 142. ISBN 978-80-8710-951-9.

122 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 352. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

3. 1. 2 Náhrada nákladů řízení při zastavení řízení

Zastavení řízení je způsob skončení řízení *apud iudicem*. Důvodem pro vydání usnesení o zastavení řízení je nesplnění procesních podmínek řízení bez možnosti tuto vadu zhojit. Těmito podmínkami jsou například *litis pendentio a rei iudicate*, zemřel-li účastník nebo zanikl-li bez právních nástupců, nezaplacení soudního poplatku či není-li podán návrh či učiněn úkon k pokračování v řízení při přerušení řízení podle ust. § 110 OSŘ o tzv. klidu v řízení. Při přisouzení náhrady nákladů soud přihlíží k tomu, zda vadu v řízení některý z účastníků způsobil.

Pokud procesní zavinění žádný z účastníků nenese, pak soud postupuje podle ust. § 146 odst. 1 písm. b) a žádnému z účastníků nárok na náhradu nákladů řízení nepřizná. Tento stav může například nastat v případě, kdy je žaloba vzata zpět v důsledku smírných jednání účastníků nebo nebylo-li po klidu v řízení v tomto řízení pokračováno. Ani tyto případy však není možné považovat za naprosto bezvýjimečné. Soud musí vždy *ad hoc* posuzovat otázku, zda některý z účastníků nezapříčinil zastavení řízení¹²³ i v těchto případech, například procesní lstí.

Teprve až po posouzení dílčí otázky zavinění soud zkoumá, z jaké části byli jednotliví účastníci sporu úspěšní. Pokud způsobil zastavení řízení žalobce, například nezaplacením části soudního poplatku, pak je nutno konstatovat, že byl v této části neúspěšný, naproti žalovanému, který byl v této části úspěšný. Pokud ovšem bylo řízení zastaveno pro částečné zpětvzetí žaloby z důvodu částečného plnění žalovaným, pak byl úspěšný žalobce ve své věci a původní návrh byl podán oprávněně.¹²⁴

Pokud tedy byla podána žaloba na plnění 20 000 Kč, žalovaný plnil ve výši 5 000 Kč a žalobce vzal v této části žalobu zpět, nic to nemění na jeho úspěšnosti i ve výši těchto 5 000 Kč, tedy v případě vyhovění ve zbylých 15 000 Kč je úspěšný zcela. Naopak, byla-li podána žaloba na stejnou částku ale žalobce vzal zpět svůj návrh ve výši 5 000 Kč, například proto, že žalovaný

---

123 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 146. ISBN 978-80-8710-951-9.

124 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 976. ISBN 978-80-7400-107-9.

z této části plnil již před podáním žaloby, žalobce, případně jeho zástupce, podal návrh i na tuto částku, pak platí, že žalobce byl co do těchto 5 000 Kč neúspěšný.

Ten, kdo zavinil zastavení řízení, byť částečné, nemá ve věci úspěch. Naopak ten, kdo je nezavinil, byť svým úkonem před soudem inicioval (částečně vzal zpět), je ve věci úspěšným. Při stanovení výše náhrady nákladů se pak postupuje podle zásady úspěchu ve věci.

3. 1. 3 Náhrada nákladů řízení při odmítnutí návrhu

Odmítnutí návrhu (žaloby) je způsob, jakým řízení může skončit, při vadách žaloby, resp. návrhu. Pokud pro tyto vady není možno v řízení pokračovat, pak soud usnesením podání odmítne. Těmito vadami se rozumí vady formální v samotném úkonu účastníka, kterým činí soudu návrh podle ust. § 42 OSŘ a ust. § 79 odst. 1 OSŘ. Vadou podání může být například chybějící podpis, datum, označení, kterému soudu je podání určeno, kdo je činí, označení účastníků či čeho se domáhá. Je tedy přípustné, aby žaloba byla odmítnuta, byť jen zčásti.

Pokud je žaloba odmítnuta, pak platí, že v rozsahu odmítnuté části žalobce neměl ve věci úspěch, naproti tomu žalovaný úspěch ve věci měl. Není totiž možno vady, které vedly k odmítnutí, přičítat komukoliv jinému než žalobci.¹²⁵ Nutno poznamenat, že je nutno účastníka poučit a vyzvat k tomu, aby svůj návrh opravil, odmítnutí tedy není pro účastníka překvapivým rozhodnutím soudu.

3. 1. 4 Náhrada nákladů v případě soudního smíru

Při skončení řízení smírem se účastníci též mohou dohodnout na vzájemném vypořádání ohledně nákladů řízení. Pokud si účastníci v dohodě o smíru nic ohledně nákladů řízení neujednají, soud o nich rozhodne v usnesení

---

125 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 993 ISBN 978-80-7400-107-9.

o schválení smíru v samostatném výroku. Tento výrok o nákladech řízení však nemá povahu řádným opravným prostředkem nepřezkoumatelného rozhodnutí podle ust. § 202 OSŘ, jako tomu je u výroku o samotném smíru.¹²⁶

Smírné řešení sporu je v zásadě stejnou měrou úspěchem i neúspěchem obou stran. Dokonce lze hovořit i o tom, že smír je úspěchem i pro soud, který je o smír povinen usilovat v případech, kdy přichází v úvahu. Odměnou mu pak je krátké a nenáročné odůvodnění v usnesení o schválení smíru. Vzhledem k výše uvedenému je považován úspěch obou stran za stejný, a tak nemá žádná ze stran sporu nárok na náhradu nákladů řízení.¹²⁷

3. 1. 5 Náhrada nákladů řízení placených státem

Stát má právo na náhradu nákladů řízení, které platil v souvislosti s řízením. Ani zde jimi nejsou myšleny obecné náklady justice, nýbrž zvláštní náklady v souvislosti s konkrétním soudním řízením, které stát nad rámec obecných nákladů vynaložil.

Výjimku tvoří ty náklady, které byly placeny v souvislosti se zajištěním základních práv a svobod přiznaných Listinou. Obecně jde o právo přístupu k soudu v různých podobách. Státu tak nenáleží náhrada za náklady proti účastníku, u kterého jsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Dále není přípustné, aby bylo státu založeno právo na náhradu nákladů na tlumočení, v případě jednání účastníka ve své mateřštině nebo pokud se účastník dorozumíval komunikačním systémem hluchoslepých nebo neslyšících osob. Stejně tak se až na výjimky nemůže stát domáhat náhrady za náklady, které zaplatil notáři v souvislosti se soudním komisariátem nebo náklady, které zaplatil ustanovenému advokátovi.¹²⁸

Pro určení, který z účastníků řízení a v jaké výši bude mít povinnost nahradit státu vzniklé náklady řízení, se uplatní zásada odpovědnosti účastníka

---

126 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 989 ISBN 978-80-7400-107-9.

127 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 146. ISBN 978-80-8710-951-9.

128 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 997 ISBN 978-80-7400-107-9.

za výsledek řízení. V případě částečného úspěchu stran sporu pak náleží státu náhrada ve výši neúspěchu každého z nich. V tomto případě se tedy neuplatní odečet úspěchu od neúspěchu ve věci.¹²⁹

Závěrem k tomuto tématu je nutno poznamenat, že soud rozhoduje o nákladech přesahujících zálohy na náklady důkazu, neboť do výše těchto záloh se jedná o náklady řízení na vrub účastníkovi tohoto řízení, který zálohu složil, nikoliv soudu, resp. státu.¹³⁰ Do výše zálohovaných nákladů řízení, které byly soudem provedeny a zaplacený, hovoříme o spotřebované záloze nákladů řízení.

3. 2 Náhrada nákladů řízení ve výjimečných situacích

Zásada odpovědnosti účastníka za výsledek neodpovídá vždy rozumnému a spravedlivému uspořádání práv a povinností účastníků soudního řízení. Tak, jako každé precizní pravidlo, má i odpovědnost účastníka za výsledek své meze a tudíž i výjimky.

3. 2. 1 Právo na náhradu nákladů neúspěšnému žalovanému

Na základě první výjimky má dokonce neúspěšný žalovaný právo na náhradu nákladů řízení proti úspěšnému žalobci za předpokladu, že nezavdal příčinu pro soudní spor. Soud v takovém případě musí zkoumat příčinnou souvislost mezi jednáním žalovaného a podáním žaloby.¹³¹ Za nejčastější příklad je v odborné literatuře uváděna situace soudních přivolení k výpovědi z nájmu bytu,¹³² která už v našem právním řádu neexistuje. V takovém případě bylo

129 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 148. ISBN 978-80-8710-951-9.

130 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 148. ISBN 978-80-8710-951-9.

131 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 143. ISBN 978-80-8710-951-9.

132 srovn. a) SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 355. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

b) JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 143. ISBN 978-80-8710-951-9.

c) JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 976 ISBN 978-80-7400-107-9.

možno přiznat neúspěšnému žalovanému náhradu nákladů řízení, pokud výpovědi neodporoval a tedy rozhodnutí soudu bylo třeba pouze *ex lege*, nikoliv z kontradikce stran sporu.¹³³

Obecně tato situace přichází v úvahu, když žalovaný neporušil žádnou svou povinnost, nebo ji dokonce porušil, byl ale schopen i ochoten závadný stav plně odčinit mimosoudně, ale k takovému vyrovnání nedošlo z důvodů na straně žalobce.¹³⁴ Judikatura poskytuje jako vhodný příklad situaci splatné směnky vlastní, která neobsahuje doložku bez protestu. Pokud *remitent* nepředložil směnku k placení na stanoveném místě ve stanoveném čase a podal návrh na vydání směnečného platebního rozkazu, po jehož obdržení *emitent* neprodleně zaplatil směnečnou sumu, je dán důvod pro rozhodnutí soudu o nákladech řízení ve prospěch, byť ve věci neúspěšného, žalovaného.¹³⁵ Četnost tohoto příkladu je však prakticky zásadně omezena již ust. § 142a OSŘ o přiznání náhrady nákladů úspěšnému žalobci v závislosti na učinění předžalobní výzvy. Pokud totiž navrhovatel směnečného platebního rozkazu bude uplatňovat náhradu za své náklady řízení, bude zároveň nucen vyzvat před podáním návrhu dlužníka (*emitenta*) k zaplacení, a je-li tento schopen a ochoten plnit, bude muset plnit již po obdržení předžalobní upomínky.

3. 2. 2 Moderační právo soudu a náhrada nákladů řízení

Zmírňovací právo soudu je mimořádný procesní institut, který má umožnit soudu v případech, kdy by se užití obecných pravidel pro náhradu nákladů řízení jevílo jako nepřiměřeně přísné, rozhodnout jiným způsobem.¹³⁶ Podstata zmírňovacího práva spočívá v tom, že soud může náhradu nákladů zcela nebo zčásti nepřiznat, přestože podle ostatních ustanovení

---

d) WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 312. ISBN 978-807-2018-420.

133 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 143. ISBN 978-80-8710-951-9.

134 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 983 ISBN 978-80-7400-107-9.

135 Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 27/2005, ze dne 1. 11. 2005

136 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 150. ISBN 978-80-8710-951-9.

o náhradě nákladů řízení účastníkovi náleží.¹³⁷

Podmínkou pro aplikaci tohoto institutu jsou důvody zvláštního zřetele hodné. Z nálezu¹³⁸ Ústavního soudu pak vyplývá, že soud při aplikaci tohoto ustanovení musí vycházet ze všech okolností daného případu, typicky majetkových a sociálních poměrů daného účastníka, postupu účastníků v řízení i míře zásahu do práv druhé strany. Zásada *exceptiones non sunt extendendae* vyžaduje, aby se k užití tohoto institutu přistupovalo pouze ve výjimečných případech a toto rozhodnutí je třeba vždy náležitě odůvodnit.¹³⁹

Pokud se zároveň úvahy soudu ubírají tím směrem, že soud toto ustanovení zvažuje využít, musí dát účastníkům prostor k uplatnění jejich práv a oprávněných zájmů a s jejich návrhy a námitkami se vypořádat, v rámci zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí.¹⁴⁰

V souvislosti s možností soudu autoritativně nařídít první setkání s mediátorem nabylo ustanovení o moderačním právu také motivační charakter. V případě, kdy se účastník odmítá bez vážného důvodu zúčastnit takového setkání, soud rovněž ve výjimečných případech nemusí náhradu nákladů zcela nebo zčásti přiznat.¹⁴¹

3. 2. 3 Separace nákladů řízení

Soud v případě tohoto institutu rozhoduje pouze v určité části nákladů řízení, a to na základě zásady odpovědnosti za zavinění či náhody. Proto v této souvislosti hovoříme o oddělení nákladů řízení. Jde o institut, ve kterém se uplatňuje mimořádná sankční funkce náhrady nákladů řízení. Tato sankce je namířena proti účastníkům, kteří neplní své procesní povinnosti, snaží se například řízení zdržet či rozhodnutí oddálit a způsobí tak na nákladech řízení ostatním účastníkům nebo státu újmu. Přesto lze přisoudit pouze

---

137 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 313. ISBN 978-807-2018-420.

138 Nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 196/06, ze dne 13. 9. 2006

139 Nález Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 1526/12, ze dne 19. 2. 2013

140 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 150. ISBN 978-80-8710-951-9.

141 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 150. ISBN 978-80-8710-951-9.

jinak účelně vynaložené náklady v souvislosti se soudním řízením, v souladu s již popsányými principy výše.¹⁴²

Důležitou podmínkou je *kauzální nexus* mezi zaviněním či náhodou na straně jednoho z procesních subjektů a náklady na straně ostatních subjektů řízení, které by bývaly byly nevznikly.

Zásada zavinění se uplatní pro všechny subjekty řízení vyjma soudu¹⁴³, tedy pro účastníky řízení či jejich zástupce, vedlejší účastníky i svědky, znalce nebo tlumočníky. Rozumí se jí porušení procesních povinností subjektu řízení. Takto může například účastník řízení zmařit provedení úkonu nebo jednání, ke kterému je jeho účast nutná, třeba při ohledání věci dle ust. § 130 OSŘ. Za zavinění nákladů řízení lze považovat i jinak řádnou realizaci procesních práv subjektu řízení, která je ale činěna opožděně.¹⁴⁴ Takto lze například separovat náklady řízení, které vznikly žalovanému, který uhradil v průběhu řízení svůj dluh vůči žalobci ale žalobce svým otálením se zpětvzetím žaloby způsobil, že žalovanému vznikly další náklady řízení.¹⁴⁵

Zásada přičítatelné náhody se uplatní pouze pro samotné účastníky řízení či vedlejší účastníky nebo jejich zástupce. Podle této zásady lze žádat odděleně od ostatních nákladů řízení náhradu za ty náklady řízení, které vznikly v souvislosti se zmařením úkonu v řízení na základě skutečností, které, ač některý z účastníků nebo zástupce nezavinil, vznikly na jeho straně. Zde lze hovořit například o nemoci či nehodě účastníka řízení nebo jeho zástupce.

Soud v takových případech rozhodne buď již v průběhu řízení usnesením, nebo až v rozhodnutí, kterým se řízení končí o tom, že se ukládá účastníku řízení náhrada části nákladů řízení, a to ve výši, kterou musely ostatní subjekty řízení účelně vynaložit, ale které by jinak nebyly bývaly vznikly,

---

142 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 148. ISBN 978-80-8710-951-9.

143 *Nemo iudex in causa sua*, soud by ani neměl rozhodovat o svém zavinění sám, v případě pochybení ze strany soudu pak co se týče náhrady této újmy tak přichází v úvahu postup podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ...

144 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 148. ISBN 978-80-8710-951-9.

145 Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cmo 373/95, ze dne 9. 9. 1997

nezavinil-li by je tento účastník.¹⁴⁶

3. 2. 4 Náhrada nákladů předběžných opatření, zajištění důkazů a důkazních prostředků

O náhradě nákladů za tyto úkony soud v době, kdy rozhoduje o nařízení předběžného opatření, zajištění důkazů nebo důkazního prostředku, nemůže rozhodnout. Soud totiž zatím nemůže vědět, komu bude svědčit úspěch ve věci, a tedy nemá relevantní podklady k rozhodnutí o náhradě nákladů. Zatímně je tak obvykle žádána pouze záloha na důkaz podle postupu již popsaného výše.

Aby soud o této náhradě mohl rozhodnout, je třeba, aby bylo relevantní řízení zahájeno. Pokud zahájeno nebylo nebo bylo předběžné opatření zrušeno nebo uplynula doba, na kterou bylo stanoveno, pak lze k těmto nákladům přihlížet jen v rámci řízení o náhradě škody nebo jiné újmy, kdy se ale jedná o jistinu samotnou, *meritum* věci, nikoliv náhradu nákladů řízení coby příslušenství pohledávky.

Soud o náhradě těchto nákladů rozhoduje až v době, kdy řízení ve věci končí podle výše uvedených pravidel.

3. 3 Zaplacení náhrady nákladů řízení při zastoupení

Ustanovení § 149 OSŘ obsahuje ochranu zástupce účastníka řízení, ať již jím je advokát, notář nebo patentový zástupce. Zákon pro tento případ stanovuje, že zaplatit se náhrada nákladů řízení má zástupci tohoto účastníka, ač náleží přímo účastníkovi řízení. Nejedná se však o nárok zástupce vůči povinnému z konstitutivního rozhodnutí soudu. Právo stále svědčí účastníkovi řízení, zástupce je pouze platebním místem.¹⁴⁷ Tímto platebním místem je, co do náhrady nákladů řízení, přímo zástupce. Smyslem tohoto ustanovení je zajistit zástupci, pro případ, že by jeho *mandant* měl po rozhodnutí soudu obtíže

146 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 995 ISBN 978-80-7400-107-9.

147 Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1645/2004, ze dne 11. 1. 2005

s platební morálkou, jeho odměnu.¹⁴⁸ Zástupcem účastníka řízení se pak rozumí současný zástupce v době rozhodnutí soudu. Zda účastník v průběhu řízení změnil svého zástupce není relevantní.¹⁴⁹

V případě ustanoveného zástupce soudem, viz kapitola 2, se náklady řízení platí státu. Stát, zastoupený v této věci příslušným soudem, je totiž v postavení klienta. Zároveň stát náklady řízení ustanovenému zástupci již platil, o čemž sám rozhodl zvláštním usnesením, a tak náleží náhrada právě jemu. Toto rozhodnutí musí zpravidla předcházet rozhodnutí o nákladech řízení.¹⁵⁰

3. 4 Náhrada nákladů vykonávacího řízení

Úprava náhrady nákladů vykonávacího řízení subsidiárně vyplývá již z obecných ustanovení o nákladech řízení upravených v třetí hlavě části o řízení v prvním stupni. Náklady výkonu rozhodnutí i explicitně odkazují ve věcech náhrady nákladů řízení na ust. §147 až §150 OSŘ. Přesto však kvůli rozdílnosti povahy nalézacího a vykonávacího řízení je částečně třeba zvláštní úpravy. Ohledně druhů nákladů řízení i jejich placení platí to, co již bylo sděleno v předchozích kapitolách.¹⁵¹

Stejně jako u nalézacího řízení, je přípustné, aby náklady, které jinak platí stát, uložil ke složení formou zálohy oprávněnému, u kterého není důvod pro osvobození od soudních poplatků. Tyto náklady však mohou být odlišné od nákladů typických pro nalézací řízení. Jít totiž může například o náklady uspořádání dražby, náklady skladování zabavených movitých věcí aj.

Vzhledem k tomu, že oprávněný je vždy povinen uvést, nejen jaké plnění má být vymoženo, ale i jakým způsobem má soud vymožení dosáhnout, musí oprávněný i u výkonu rozhodnutí navrhnout, jakým způsobem má být

---

148 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 149. ISBN 978-80-8710-951-9.

149 JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k § 149. ISBN 978-80-8710-951-9.

150 JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 1003 ISBN 978-80-7400-107-9.

151 Kap. 1 Pojem a druhy nákladů řízení, kap. 2 Placení nákladů řízení

jeho pohledávka na nákladech nalézacího či i vykonávacího řízení vymožena, jinak soud nebude tento nárok na povinném vymáhat. To platí i o nákladech řízení při nepeněžitém plnění.¹⁵² Dále se u výkonu rozhodnutí již nezkoumá úspěšnost účastníka ve věci, neboť ta je dána již samotnou existencí exekučního titulu a nutností vykonávacího řízení, protože povinný řádně a včas neplnil. Náhrada se tak činí v mezích účelnosti vynaložení nákladů.

Je však přípustné, aby soud v některých situacích, podobných situacím v rámci nalézacího řízení, rozhodl o nákladech řízení v úplný nebo částečný prospěch povinného. V případech zavinění nákladů řízení může soud postupovat podle již popsaného v kap. 3. 2. 3 Separace nákladů řízení. Soud taktéž může využít institutu moderačního práva soudu.

---

152 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 367. ISBN 978-80-7380-437-4

4 Náhrada nákladů řízení dle zákona o zvláštních řízeních soudních

Rozličnost životních situací, které je třeba regulovat zásahy orgánů veřejné moci, v těchto případech konkrétně soudy, vyžaduje zvláštní právní úpravu zabývající se i zájmy celospolečenskými v kauzách konkrétních osob. Zákonem o zvláštních řízeních soudních byla vyňata z původní kodifikace procesního práva¹⁵³ právní úprava právě takových řízení, právníkovou profesní mluvou označovaná jako tzv. nesporná řízení. Výjimku pak tvoří i svou povahou sporná řízení i jiná řízení, která se ale tematicky hodila do tohoto předpisu.

Nesporná řízení jsou svou povahou typická tím, že nesledují pouze zájem účastníků řízení, nýbrž také zájem veřejný. Zpravidla jsou řízení nesporná zahajována i bez návrhu a projevuje se v nich zásada projednací, v rámci které zjišťuje znalost skutkového stavu ze své iniciativy soud. Specifika nesporných řízení se ale projevují i v dalších zásadách a celkovém přístupu soudu k věci.¹⁵⁴

Proto ve zvláštních řízeních soudních není možno uplatnit zásadu odpovědnosti účastníka za výsledek řízení, naproti tomu zásadu zavinění v modifikované podobě uplatnit lze.

ZŘS je ve vztahu k OSŘ ve vztahu subsidiarity. Tento princip je však modifikován tím, že u relevantního ustanovení o vzájemném poměru rozlišuje mezi obecnou a zbytkovou podpůrností. Podle principu obecné subsidiarity se na věci, které nejsou v zákoně upraveny, bezzbytku uplatní úprava dle OSŘ. Zbytková subsidiarita znamená, že ZŘS má doplňující charakter k procesním institutům již upraveným v OSŘ.¹⁵⁵

---

153 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před 1. 1. 2014

154 Například i k některým ze základních zásad civilního procesu může být přístupováno odlišně pro specifika daného řízení, třeba v případě rozvodu manželství může být přístupováno v odůvodněných případech k tomu, že soud záměrně řízení pozdrží nařízením dalšího soudního rokování až v delší době doufaje, že by mohlo mezi manželi dojít v průběhu této prodloužené doby ke smíření

155 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 2
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

4. 1 Obecná úprava ve zvláštních řízeních soudních

U takových řízení, o kterých platí, že je lze zahájit i bez návrhu, či v řízeních ve věcech statusových manželských a partnerských, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení. Tato speciální úprava tak vylučuje aplikaci ustanovení OSŘ o předžalobní výzvě. Stejně tak je jím vyloučena odpovědnost účastníka za zastavení řízení, kdy podle OSŘ je takový účastník povinen nahradit náklady řízení, přesto však může v takové situaci soud vyhodnotit, že dané okolnosti dostatečně odůvodňují výjimečné přiznání náhrady nákladů. Ustanovení o náhradě nákladů řízení neúspěšnému účastníkovi, který nezavdal příčinu pro zahájení řízení, je taktéž vyloučeno, vyjma návrhů svévolných a zjevně bezúspěšných. Z povahy nesporných řízení také vyplývá, že pro účely náhrady nákladů řízení se rozumí účastníkem i stát. Ten má obvykle nést náklady, pokud není možné důvod konání řízení klást k tíži některému z účastníků.¹⁵⁶

Ustanovení §147 OSŘ o zaviněných nákladech aplikovat lze, avšak je nutno je vykládat v duchu nesporných řízení. Část tohoto sankčního ustanovení o vzniku nákladů řízení u ostatních účastníků z důvodu přičitatelné náhody účastníka nelze použít. Účastníci tak odpovídají za zavinění nákladů řízení ve stejném režimu jako znalci, tlumočníci a svědci. Pro dohodu o předmětu řízení se podpůrně použije úpravy pro schválení soudního smíru.¹⁵⁷

V řízeních zahajovaných výhradně jen na návrh je dána větší míra procesní aktivity účastníků.¹⁵⁸ Ač nejde o sporná řízení, je na soud intenzita zásady vyšetřovací kladena v omezenější míře, než jak je tomu u *beznávrhových* řízení. Proto se u těchto řízení uplatní úprava podle OSŘ, popsaná v předchozí kapitole. V zásadě se tak uplatňuje zásada odpovědnosti účastníka za výsledek řízení, podobně jako u sporných řízení, a to i ohledně nákladů řízení na straně

156 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 47
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

157 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 47
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

158 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 49
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

státu. Relevantní ovšem je, zda je možné posoudit míru procesního úspěchu účastníků ve věci. Mezi účastníky musí být v průběhu řízení reálný spor. Pokud tento spor chybí, pak si každý z účastníků nese své náklady řízení sám.

Ustanovení o předžalobní výzvě lze aplikovat pouze v případě, že je návrhem sledován svou povahou deklaratorní výrok soudu. Pokud má jít o verdikt, který přímo zakládá, mění nebo ruší právo či povinnost, nepřipadá předžalobní výzva k plnění v úvahu.¹⁵⁹

Úprava v ZŘS také zakládá sankční opatření proti svévolným či bezúspěšným uplatňováním práva¹⁶⁰. Na základě tohoto institutu může být uloženo, aby účastníkovi, který podal návrh na zahájení řízení, byla zcela nebo zčásti uložena náhrada nákladů řízení.

Závěrem je však třeba, aby soud posoudil, zda okolnosti případu neodůvodňují, aby byla i přes výše uvedené, některému z účastníků řízení přiznána náhrada nákladů řízení. Vymezení šíře takových okolností je podstatně užší, než podobné ustanovení pro sporná řízení o důvodech hodných zvláštního zřetele.¹⁶¹ Smyslem tohoto ustanovení není zmírňování majetkových rozdílů mezi účastníky¹⁶², nýbrž odstranění nepřiměřené tvrdosti¹⁶³ nenahrazení nákladů řízení, je-li proto spravedlivého důvodu. Soud v takovém případě přihlíží k majetkovým a osobním poměrům všech účastníků, v návrhových řízeních i k tomu, zda některý z nich a v jaké míře přispěl k tomu, že řízení bylo nutné zahájit nebo bylo nutné konat i řízení o opravném prostředku apod. Pokud úvahy soudu směřují v tomto směru, je třeba umožnit účastníkům, a zejména tomu účastníkovi, v jehož neprospěch tak může soud založit povinnost k náhradě nákladů, aby se vyjádřili. S jejich vyjádřením je třeba se vypořádat v odůvodnění rozhodnutí.

---

159 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 49
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

160 Ohledně vymezení pojmů svévole a zjevná bezúspěšnost srovn. kap. 1. 2. 1
Osвобоzení od soudních poplatků, odst. 8. a násl.

161 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 47
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

162 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2862/07 ze dne 5. 11. 2008

163 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1525/2001 Sb., ze dne 31. 10. 2001

4. 2 Specifická úprava ve zvláštních řízeních soudních

Zákonná úprava práv a povinností pro konkrétní řízení upravená v ZŘS je dále upravena fragmentárně napříč tímto zákonem. Pokud v rámci daného řízení zákon o speciální úpravě nákladů řízení mlčí, použije se obecná úprava popsaná výše. V jiných případech ale zákon stanovuje specifika pro daná řízení.

4. 2. 1 Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob

V řízeních týkajících se fyzických osob jsou upraveny dvě odchylky od obecných ustanovení o nákladech řízení, totiž u řízení o svéprávnosti a řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu.

Účelem řízení o svéprávnosti osoby je člověka po jeho zhlédnutí omezit na svéprávnosti, hrozí-li mu jinak závažná újma a nepostačuje-li mírnější opatření. Jde o řízení zahajované i bez návrhu a je v něm kladen zvláštní důraz na zajištění úplných a spolehlivých zjištění a případné použití mírnějších opatření.

Náklady řízení o svéprávnosti platí stát, s výjimkou nákladů, které vznikly v souvislosti se zastoupením na základě zvolení zmocněnce samotným posuzovaným, příp. například členem jeho rodiny. V řízení o svéprávnosti je taktéž zakotveno zvláštní sankční opatření, na základě kterého, pokud to lze spravedlivě žádat, je možné uložit posuzovanému náhradu nákladů řízení. Zde je záměrem zákonodárce omezit množství případů, kdy navrhovatel sledoval nepoctivý záměr, kterým se snažil docílit lepšího postavení v trestním řízení nebo se vyhnout svým závazkům.¹⁶⁴

V nové úpravě je vypuštěna předchozí náhrada nákladů řízení proti tomu, kdo podal zjevně bezdůvodný návrh proti posuzovanému. To však nebrání tomu, aby se případný poškozený bránil cestou náhrady škody.¹⁶⁵

---

164 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 49
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

165 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 49
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

V rámci řízení o přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu soud rozhoduje o tom, zda může být člověk umístěn či dále držen ve zdravotním ústavu nebo zařízení sociálních služeb. Podobně jako v případě řízení o svéprávnosti je, protože, že jde o závažný zásah do osobnostních práv člověka, soud povinen postupovat zvláště precizně, zde konkrétně bez zbytečných průtahů v souladu se specifickými lhůtami.

O nákladech řízení soud rozhoduje stejně, jako v případě omezení svéprávnosti viz výše, vyjma institutu sankčního opatření. To by vzhledem k tomu, že toto řízení není obvykle zahajováno na návrh umístěného ani jím dost dobře nelze sledovat nepoctivý záměr, nemělo oporu ve smyslu a účelu tohoto institutu.

4. 2. 2 Řízení o pozůstalosti

Řízení o pozůstalosti, nahrazující a modifikující předchozí právní úpravu o dědickém řízení, upravuje proces, kterým se zajišťuje dědění, jakožto jedno ze základních lidských práv.¹⁶⁶ Vzhledem k četnosti pozůstalostních řízení, a tím i velkému počtu potřebných operativních úkonů, provádí úkony soudu prvního stupně pověřený notář. První zmínku o institutu soudního komisariátu u nás nalezneme v notářském řádu¹⁶⁷ z roku 1871.

V řízení o pozůstalosti jsou náklady řízení zejména odměna notáře pověřeného soudním komisariátem, hotové výdaje notáře a náhrada za DPH. K náhradě soudnímu komisaři jsou povinni dědicové, pokud nabývají nepředlužené dědictví. Dědictví je předlužené, pokud zjištěná aktiva nepřevyšují zjištěná pasiva. Pokud jde o tento případ, pak náklady nese stát. Tuto povinnost zároveň není možno dále dědit, tedy zemře-li dědic, hradí odměnu notáře stát, nikoliv dědicové zemřelého dědice.¹⁶⁸

Právní úprava náhrady nákladů při likvidaci pozůstalosti stanovuje, že se náklady řízení hradí ze zpeněžení likvidační podstaty, stát za uspokojení

---

166 Ust. čl. 11, věta druhá, Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod

167 Zákon č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871, notářský řád

168 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 17 Co 739/98 ze dne 15. 3. 1999

práva notáře na odměnu a náhrady ručí. Odměna a náhrady likvidačního správce jmenovaného k likvidaci pozůstalosti jsou taktéž součástí nákladů řízení za obdobných podmínek.

I třetím osobám mohou vzniknout náklady v souvislosti s pozůstalostním řízením. Soudní komisař při zjišťování majetkové podstaty zjišťuje majetek a jeho hodnotu ke dni smrti zůstavitele. Postupuje tak typicky na základě informací od vypravitele pohřbu z protokolu o předběžném šetření. Poté podle potřeby žádá případné bankovní a jiné instituce o sdělení výše pohledávek a závazků za zůstavitelem, příp. jeho manželem pro účely vypořádání SJ, o případné ocenění automobilu žádá místního obchodníka s automobily, o ocenění nemovitosti nebo družstevního podílu žádá místní realitní kanceláře atp. atd. O tom, že tyto osoby mají právo na náhradu hotových výdajů je třeba je poučit, její uplatnění musí být učiněno do tří dnů, kdy vykonali svou povinnost uloženou soudem. Úprava se tak podobá nákladům důkazu¹⁶⁹, není však totožná, neboť nelze uplatnit ušlý výdělek.

Dědicům mohou taktéž vzniknout náklady řízení, které účelně vynaložili k uplatňování nebo bránění práva proti ostatním dědicům. Soud (notář) jim v takovém případě přiznává náhradu na náklady řízení, odůvodňují-li to okolnosti případu nebo jsou-li důvody hodné zvláštního zřetele a nebyla-li nařízena likvidace pozůstalosti. O důvodech hodných zvláštního zřetele a okolnostech případů viz výše¹⁷⁰.

---

169 kap. 1. 4 Náklady důkazu

170 kap. 3. 2. 2 Moderační právo soudu a náhrada nákladů řízení a kap. 4. 1 Obecná úprava ve zvláštních řízeních soudních

5 Rozhodování o nákladech řízení

Rozhodování o nákladech řízení lze chápat *largo a stricto sensu*. V širším smyslu jde o rozhodování soudem ve všech věcech nákladů řízení již v průběhu řízení. Součástí řešení otázek nákladů řízení soudem tak mohou být chápány i otázky o dání souhlasu k použití automobilu ohledně jízdného, o přiznání osvobození od soudních poplatků, o ustanovení obhájce či opatrovníka a v nejširším smyslu například i o rozhodování soudu o provedení důkazu s ohledem na úměru mezi jeho významem a náklady na jeho provedení. Tímto významem se zabývali jiné části této práce.

V užším smyslu se rozhodnutím o nákladech řízení rozumí konstitutivní rozhodnutí soudu, mající svůj původ v procesním právu o konečném rozsouzení účastníků ve výroku o nákladech řízení. To znamená, že tento soudní výrok přímo zakládá práva či povinnosti, resp. nárok již přiznaný zákonem, a nikoliv, že by pouze prohlašoval, že tu nějaká práva a povinnosti jsou a tyto pouze svou autoritou deklaroval.

Výrok o nákladech řízení vyjma separovaného rozhodnutí je svým charakterem *akcesorický* na výsledku sporu, tedy výroku týkajícího o předmětu řízení. Tato závislost se projevuje například v *suspenzi* či *derogaci* výroku o nákladech řízení při odložení právní moci *meritorního* výroku nebo jeho zrušení, typicky odvoláním, resp. odporem^{171, 172}.

Výrok o nákladech řízení zároveň musí být vyneseno v každém řízení, které se končí. Pro účely přesného vyčíslení náhrady nákladů řízení však soud může rozhodnout pouze o základu náhrady nákladů, až poté může doplnit jejich výši. Soud tak činí obvykle v případech, kdy účastníci či jejich zástupci v době meritorního rozhodnutí neposkytli dostatečné vyčíslení nákladů řízení a soud je za tím účelem vyzval k písemnému doplnění, typicky ve třídenní lhůtě. Lhůta pro plnění však běží až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů přiznána. Jde o další projev konstitutivnosti a odvozenosti výroku o

---

171 Vyjma odporu proti směnečnému platebnímu rozkazu, tento úkon totiž rozhodnutí neruší, pouze suspenduje, tedy platí totéž co o odvolání

172 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 358. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

náhradě nákladů řízení.

Přestože by žádný z účastníků neměl nárok na náhradu nákladů řízení, soud je povinen výrok o nákladech řízení v tomto smyslu vynést. Pokud výrok o náhradě nákladů řízení chybí, soud pak musí postupovat v souladu s ust. § 166 OSŘ a tento výrok doplnit. Rozhodující soud je navíc i ohledně tohoto výroku přiměřeně vázán povinností náležitě své rozhodnutí odůvodnit.¹⁷³ Nezbytnost odůvodnění totiž vyplývá z potřeb přezkoumatelnosti takového rozhodnutí, neboť i sám výrok o náhradě nákladů řízení může na základě dispozičního úkonu účastníka podléhat přezkumu.¹⁷⁴ Písemné vyhotovení rozhodnutí také musí obsahovat vyjádření u koho (platební místo), v jaké výši (částku nebo poměr), kdo (který z účastníků) a dokdy (obvykle 3 dny od právní moci) má zaplatit náhradu nákladů řízení. Příkladem takového výroku tak může být: 2. Žalovaný je povinen k rukám zástupce žalobce zaplatit náhradu nákladů řízení ve výši 7 534 Kč vč. 21% DPH do tří dnů od právní moci rozsudku.

5.1 Rozhodování o nákladech řízení před soudem prvního stupně

Soud o nákladech řízení rozhoduje již z povinnosti úřední, a to i bez návrhu. To však účastníkům nebrání vzdát se náhrady nákladů řízení. Soud se v takovém případě rozhodne, že žádný z takových účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.¹⁷⁵

Pokud se však účastník výslovně svého práva na náhradu nákladů řízení nevzdá, pak je soud povinen o jejich výši rozhodnout.¹⁷⁶ Objektivně však soud nemůže rozhodnout o nákladech řízení, o kterých neví. Povinnost rozhodnout o nákladech řízení jakožto součást práva na spravedlivý proces totiž nezakládá odpovědnost soudu za náležité zjištění stavu, jako je tomu v rámci *inkvizičního* procesu¹⁷⁷. Z moci úřední tak soud musí rozhodnout pouze o nákladech,

173 Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 852/13 ze dne 17. 4. 2014

174 *A contrario* ust. § 202 OSŘ

175 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – řízení nalézací*. s 310. Praha: Linde, 2014. 624s.

176 Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1283/10, ze dne 8. 7. 2010

177 Inkviziční řízení je stíženo zásadou vyšetřovací (vyhledávací), podle které *onus probandi* leží na soudu, resp. jiném orgánu veřejné moci

kteřé v průběhu řízení vyšly najevo, což se obvykle netýká například nocležného, stravného nebo ušlého výdělků účastníka.¹⁷⁸

Soud o nákladech řízení zpravidla rozhodne v konečném rozhodnutí ve věci a ve stejném složení senátu (samosoudcem). Tímto konečným rozhodnutím ale lze rozumět i konečné rozhodnutí jen v části věci nebo jen vůči konkrétním z účastníků. V úvahu tak připadá rozhodnutí o nákladech řízení jak formou rozsudku a obdobných rozhodnutí¹⁷⁹, tak i formou usnesení, například při usnesení o zastavení řízení (byť částečném) nebo usnesení o změně návrhu atd. Rozhoduje-li soud pouze o nákladech řízení, činí tak usnesením.¹⁸⁰ Zcela samostatně co do základu náhrady nákladů řízení však soud rozhoduje jen zřídka. Od takového rozhodnutí, které soud činí jedině o nákladech řízení, tedy odděleně od ostatních, převzal název celý právní institut, totiž separace nákladů řízení¹⁸¹.

5. 1. 1 Výše náhrady nákladů řízení

Při určování výše náhrady nákladů řízení soud postupuje podle druhů nákladů řízení s ohledem na již uvedené v předchozích částech práce. Právní úprava se v relevantním ustanovení¹⁸² věnuje zejména odměně za zastupování při zastoupení advokátem, notářem nebo patentovým zástupcem. Výši náhrady nákladů upravovala do svého zrušení paušální vyhláška. Výkladem *a minori ad maius* lze dospět k tomu, že pokud je paušální vyhláška zrušena, pak nejen v případech opatrovnických, zavinění nákladů nebo při jiných odůvodňujících okolnostech se má nyní použít tarifní vyhláška, jak ostatně dokazuje i judikatura¹⁸³.

Soud však rozhoduje nejen o odměně za zastupování. Soud rozhodne

178 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 358. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

179 Platební rozkaz, elektronický platební rozkaz, směnečný platební rozkaz

180 Ust. § 167 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

181 O které je z pohledu úvah a zásad, kdy soud takto má rozhodnout, pojednáno v kap. 3. 2. 3 Separace nákladů řízení

182 Ust. § 151 odst. 2, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

183 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, ze dne 15. 5. 2013

i o náhradě za daň z přidané hodnoty podle příslušné sazby stanovené zákonem o dani z přidané hodnoty. Výše je vypočtena ze základu, který tvoří pouze odměna, náhrady za hotové výdaje a náhrady za promeškaný čas, které soud přiznal k náhradě. Rozhodnutí o výši náhrady za DPH je tak závislé na rozhodnutí o odměně a přisouzených náhradách.¹⁸⁴

O náhradě za mzdu, hotové výdaje, za odměny a náhrady znalce soud postupuje v souladu se zvláštními právními předpisy. Metody, kterými soud při stanovení výše náhrad postupuje, jsou popsány v příslušných kapitolách.¹⁸⁵

Ohledně ostatních nákladů soud postupuje dle jejich skutečné a prokazatelné výše.

5. 1. 1. 1 Rozhodování o nákladech řízení ve věcech triviálních

Pro spory, které byly zahajovány na základě hromadných a typových návrhů o skutkově i právně triviálních věcech a bagatelních částkách, byl rok 2012, a to co následovalo po něm, velice bouřlivý. Ústavní soud téměř v průběhu jednoho roku publikoval hned tři zásadní rozhodnutí, kterými značně zasáhl do rozhodování o nákladech řízení. Posledním, již v předchozích částech práce citovaným rozhodnutím¹⁸⁶, Ústavní soud dokonce zrušil celou paušální vyhlášku.

Ústavní soud se přitom zabýval zejména bagatelními spory, které vymezil tím, že u typově stejných žalob uplatňovaných týměž věřitelem, pro kterého jde o předmět jeho podnikání, není možné uznat náklady právního zastoupení coby účelně vynaložený náklad, neboť by měl disponovat personálními, technickými a jinými zdroji k jejich vymáhání svépomocí.¹⁸⁷ Vycházel přitom z premisy, že jde o věci jednoduché skutkově i právně, jde o případy tzv. adhezních smluv, žalobce své nároky uplatňuje vzorovou žalobou, jejíž vyplnění je rutinní záležitostí, žalobce ve svých statutárních orgánech měl osobu s právníkem vzděláním a pro žalobce by s ohledem na to,

184 Viz Kap. 1. 6 Náhrada za daň z přidané hodnoty

185 Viz Kap. 1. 1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, kap. 1. 3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců, kap. 1. 4 Náklady důkazu

186 Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12, ze dne 17. 4. 2013

187 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 988/12, ze dne 25. 7. 2012

že jde o předmět jeho podnikání, měla platit jistá míra principu profesionality, a tedy míra celkového zabezpečení k výkonu své činnosti.¹⁸⁸

Chronologicky první průlomové rozhodnutí¹⁸⁹ Ústavního soudu se zabývalo kvantifikací výše účelnosti náhrady nákladů řízení. Soud v tomto případě vyložil, že výše paušální náhrady nákladů řízení nesmí činit více, než kolik činí jistina v případech, kdy se k takovému postupu rozhodne obecný soud a toto své rozhodnutí také náležitě a racionálně zdůvodní. Ve svém nálezu však Ústavní soud pro svou argumentaci využívá zejména takové důvody, o kterých lze říci, že jsou natolik specifické, že jde o důvody hodné zvláštního zřetele, tedy takové, které je nutno zohlednit dle příslušného ustanovení o moderačním právu. Z toho vyplývá, že přípustnost maximální výše náhrady nákladů řízení ve výši jistiny může činit, resp. mohla činit, nejvíce stejnou částku, pokud jsou, resp. byly, splněny předpoklady k aplikaci ust. § 150 OSŘ.¹⁹⁰

Po tomto rozhodnutí soudu začalo panovat poměrně značně vypjaté období názorových střetů.¹⁹¹ Svůj pohled na náhradu nákladů řízení a jejich výši se některým nepodařilo vyjádřit bez velké míry emotivnosti.¹⁹² Jisté emotivnosti se neubráníl ani Ústavní soud při svém plenárním nálezu¹⁹³, kterým paušální vyhlášku jako celek zrušil, když prakticky osobě stěžovatelky přiřkl činnost spočívající v ožebračování značné části obyvatelstva.

---

188 GRYGAROVÁ, Danuška. Snížení výše náhrady nákladů řízení soudem v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 7-8, s. 5.

189 Nález Ústavního soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11

190 ŠABATA, Karel. Výše odměny advokáta jako advokátního zástupce v bagatelních sporech. *Soudce*. 2012, 10-11.

191 ŠOLJAKOVÁ, Ivana. Vyhláška č. 484/2000 Sb.: toliko problémy - přínos žádný. *Právní rozhledy*. 2012, č. 7.

192 a) autor neuveden. *ROZHODNE NE.cz* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.rozhodnene.cz/home>;

b) GINTER, Jindřich. V Česku se rozmáhá kupčení s nezaplacenými složenkami. *PRÁVO*. 13. 12. 2011

c) GINTER, Jindřich. Kupčení se složenkami jsou ohromeni už i soudci. *PRÁVO*. 28. 12. 2011

d) autor nedostupný. Někdo má byznys z drahých dálnic, my z nezaplacených složenek, hájí se advokát. *PRÁVO*. 5. 1. 2012

e) KRYM, Ladislav. *Dopis tajemníka ČAK JUDr. Ladislava Kryma šéfredaktorovi deníku Právo Zdeňku Porybnému ve věci zkresleného znění článku "Kupčení se složenkami je v pořádku, tvrdí advokáti"*. 2012. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7808>

193 Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12

Za jeden z hlavních důvodů pro své rozhodnutí Ústavní soud ve svém odůvodnění sděluje, že paušální vyhláška nezohledňuje specifika daného sporu a je tedy kategorická a nepřiměřená. Dále paušální vyhláška motivuje žalobce sama o sobě, takže žalobci žalují pro náhradu nákladů řízení, nikoliv pro pohledávku samotnou, což soud označuje za zneužití práva. Tato motivace specifických žalobců, podnikatelů s bagatelními pohledávkami, pak vede k zahlcování justice, která tak podle názoru Ústavního soudu nemůže plně vykonávat svou primární funkci, totiž poskytování ochrany právům¹⁹⁴. Tím se podle Ústavního soudu paušální vyhláška přiči občanskému soudnímu řádu i ústavnímu pořádku.

K přijetí paušální vyhlášky vedla zkušenost s tím, že systém založený na advokátním tarifu byl důvodem k průtahům v soudních řízeních.¹⁹⁵ Tyto průtahy byly zejména činěny samotnými zástupci účastníků, kteří se snažili zvýšit počet hrazených úkonů právní služby. Dalším důvodem byl požadavek soudců, kvůli nutnosti specifického výpočtu u každého soudního řízení.¹⁹⁶

Po zrušení této vyhlášky již nedošlo k vydání nového právního předpisu paušální vyhlášku nahrazujícího. Namísto toho Ministerstvo spravedlnosti novelizovalo již existující advokátní tarif. Tím bouřlivé období náhrady nákladů řízení skončilo. O konkrétních změnách, které tato novelizace přinesla, odkazují na kap. 1. 5. 1 Odměna advokáta.

Veškeré tyto uvedené argumenty je nutné zohlednit při procesu aplikace a realizace ustanovení o nákladech řízení.

5. 2 Rozhodování o náhradě nákladů řízení při použití opravných prostředků

Errare humanum est, proto náš soudní systém umožňuje, aby rozhodnutí soudu prvního stupně mohlo být na základě dispozičního úkonu účastníka nebo jiných legitimovaných subjektů přezkoumáno za účelem změny

194 čl. 90 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

195 Vyjádření Ministerstva spravedlnosti k řízení před Ústavním soudem, sp. zn. Pl ÚS 25/12

196 ŠOLJAKOVÁ, Ivana. Vyhláška č. 484/2000 Sb.: toliko problémy - přínos žádný. *Právní rozhledy*. 2012, č. 7.

nebo zrušení. Opravné systémy lze roztrždit na dva druhy, řádné a mimořádné.¹⁹⁷ Dle literatury se toto dělení činí zejména na základě toho, zda směřují proti pravomocnému či nepravomocnému rozhodnutí.¹⁹⁸ V podstatě ale jde o zjednodušení. Úplnějším je rozlišení, zda ten, kdo učinil přípustný procesní úkon směřující k zahájení opravného řízení, má již ze zákona nárok na to, aby se soud v rámci daného opravného řízení musel meritorně zabývat jeho věcí.¹⁹⁹ V rámci nákladů řízení platí pro opravné prostředky podpůrně totéž, co pro řízení před soudem prvního stupně.

Nelze si odpustit připomínku k povaze rozhodnutí Ústavního soudu. Ten stojí mimo soustavu tzv. obecných soudů. Jeho derogační rozhodnutí jsou navíc pramenem práva, nikoliv jen jeho výkladem. Ústavní soud zasahoval svou normotvorbou zejména do problematiky nákladů řízení při bagatelních sporech. V těchto sporech totiž typicky není přípustný žádný opravný prostředek.²⁰⁰ Ústavní soud tak svou činností sice reguloval a usměrňoval rozhodnutí soudů první instance, ale není nadřízeným stupněm v rámci jejich soustavy.

5. 2. 1 Odvolací řízení

Odvolací řízení je řádným opravným řízením. Podání odvolání má *devolutivní* a *suspensivní* účinek. V odvolacím řízení tak rozhoduje nadřízený soud a právní moc rozhodnutí, resp. výroku, proti němuž opravný prostředek směřuje, se odkládá. I odvolací řízení podléhá poplatkové povinnosti. Pro většinu peněžitých plnění je výše poplatku totožná s výší při návrhu na zahájení takového řízení, u nepeněžitých plnění platí taktéž obdobně to,

197 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 301. ISBN 978-80-7380-437-4

198 a) ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 301. ISBN 978-80-7380-437-4

b) WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – řízení nalézací*. s 501. Praha: Linde, 2014. 624s.

199 Pokud totiž dovolání bude podáno před nabytím právní moci rozhodnutí odvolacího soud, zapříčiněné typicky doručením takového rozhodnutí každému účastníku v jiný den, podle rozlišení testu pravomocnosti by bylo takové dovolání řádný opravným prostředkem, naproti tomu při rozlišování podle testu, zda zde existuje nárok, například u obnovy řízení, není povinností soudu vždy dospět až k *iudicium rescisorium*

200 Srovn. ust. § 202 odst. 2 OSŘ; ust. § 230 odst. 1, písm. b) OSŘ; ust. § 238 odst. 1, písm. c) ve spojení s usnesením NS sp. zn. 29 Icd0 34/2013, ze dne 26. 9. 2013

co o zahájení řízení.²⁰¹ V odvolacím řízení soud odvolací může rozhodnout hned několika způsoby. Pro případy odmítnutí návrhu a zastavení řízení platí totéž, co již bylo uvedeno.²⁰² Tedy pokud je možné přičíst účastníkovi odpovědnost za zastavení řízení, pak platí, že neměl ve věci úspěch a v té míře taktéž musí nahradit náklady řízení, jinak žádnému účastníkovi nebude přiznána náhrada nákladů řízení. V případě odmítnutí návrhu je odpovědnost na straně navrhovatele, v takovém případě by měl hradit náklady řízení právě navrhovatel. Odvolací soud však dále může v různém rozsahu rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdit, změnit nebo zrušit.

Pokud odvolací soud potvrzuje napadené rozhodnutí, pak rozhodne pouze o nákladech řízení, které vznikly v daném odvolacím řízení. Původní výrok o nákladech řízení prvoinstančního soudu ponechává v platnosti. Je třeba připomenout, že pokud byl opravným prostředkem napaden pouze výrok o nákladech řízení, pak za takový úkon náleží zástupci účastníka odměna jen ve výši pouze jedné poloviny.²⁰³

Mění-li odvolací soud rozhodnutí prvního stupně, pak změní i výrok o nákladech řízení. Soud v takové případě bude postupovat tak, že připočte k nákladům řízení před soudem prvního stupně i náklady řízení, které vznikly v odvolacím řízení. Poté rozhodne v rámci již uvedených zásad, kdo a v jakém poměru zasluhuje náhradu nákladů řízení a tuto mu přiřkne. Pokud však odvolací soud zjistí, že soud první instance dospěl k chybnému výroku o nákladech řízení, pak vyčíslí náhradu nákladů správně (v optimálním případě) a k těmto nákladům přičte ty relevantní náklady, které vznikly v souvislosti s odvolacím řízením.²⁰⁴

V případech, kdy soud rozhodnutí zruší a vrátí či postoupí věc příslušnému soudu, pak o nákladech řízení souhrnně rozhodne tento příslušný prvoinstanční soud. Odvolací soud tak o nákladech řízení

---

201 Položka 22 sazebníku soudních poplatků, přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

202 Viz kap. 3. 1. 2 Náhrada nákladů řízení při zastavení řízení; kap. 3. 1. 3 Náhrada nákladů řízení při odmítnutí návrhu

203 Ust. § 11 odst. 2, vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

204 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – řízení nalézací.* s 530. Praha: Linde, 2014. 624s.

rozhodovat vůbec nebude.²⁰⁵

5. 2. 2 Dovolací řízení

Dovolací řízení je svou povahou mimořádným opravným řízením. Taktéž samozřejmě podléhá poplatkové povinnosti, jejíž výše je stanovena v položce 23 sazebníku soudních poplatků. Mimo významné role ve sjednocování rozhodovací praxe soudů má obvykle²⁰⁶ dovolání funkci i jako *ultima ratio* ke změně vadného rozhodnutí.

O rozhodnutí týkajících se nákladů řízení se obdobně použijí ustanovení o nákladech řízení před soudem prvního stupně a před odvolacím soudem. Při odmítnutí návrhu je tedy k náhradě povinen navrhovatel, při zamítnutí návrhu ten, kdo zamítnutí způsobil, resp. pokud je není možno přičíst žádnému z účastníků, pak nemá žádný z nich nárok na náhradu nákladů řízení. V případě změny rozhodnutí rozhodne dovolací soud i o nákladech předchozího řízení. Pokud zruší rozhodnutí a věc vrátí k novému projednání, o nákladech řízení bude souhrnně rozhodovat soud, ke kterému se věc vrátila.

5. 2. 3 Obnova řízení a zmatečnost

Žaloba na obnovu řízení a zmatečnost jsou poměrně méně využívané mimořádné opravné prostředky. Ve vztahu k řízení dovolacímu mají doplňující povahu, vyplývající ze svých specifických a relativně úzkých podmínek přípustnosti. Dovolací řízení má zároveň před řízeními o zmatečnosti a obnově řízení přednost, a tedy v případě, že účastník učiní úkony směřující k několika mimořádných opravným řízením, nejprve se rozhodne o dovolání, následně o obnově řízení a zmatečnosti (spojených ke společnému řízení na základě usnesení, pokud jsou podány obě žaloby).

---

205 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 317. ISBN 978-80-7380-437-4

206 S výjimkou obnovy řízení, zmatečnosti řízení nebo derogačního rozhodnutí Ústavním soudem

Žaloba pro zmatečnost se zabývá zejména případy závažných procesních vad předchozího řízení, zatímco žaloba na obnovu řízení se uplatňuje v případech, kdy nebylo možné použít nebo provést důkazy ve prospěch žalujícího účastníka. V obou případech je příslušným stále ten soud, který ve věci rozhodoval jako soud prvního stupně. Ani *suspensivní* účinek podání těchto žalob nemá. V případě obnovy řízení pak rozlišujeme fáze řízení o obnově, *iudicium rescindens* a *iudicium rescisorium*.

Pokud je řízení zastaveno nebo návrh odmítnut, platí totéž co o řízeních v prvním stupni. Pokud je však žalobě vyhověno, pak v novém rozhodnutí soud musí rozhodnout jak o nákladech původního řízení, tak i nákladech řízení o žalobě, tedy prakticky stejným způsobem, jako v případě změny rozhodnutí v odvolacím řízení. To neplatí v případech, kdy rozhodnutí po povolení obnovy nenahrazuje původní rozhodnutí, v takové situaci není důvod se náklady původního řízení zabývat a soud tak rozhoduje pouze o nákladech řízení navazujícího.²⁰⁷

5.3 Rozhodování o nákladech řízení podle části páté OSŘ

V řízení podle části páté OSŘ soudy postupují ve věcech, o kterých již bylo pravomocně rozhodnuto jiným orgánem veřejné moci. Jde o výšeč soukromoprávních sporů, ve kterých ale zprvu nepřísluší rozhodovat soudům, nýbrž jiným orgánům veřejné moci, například Českému telekomunikačnímu úřadu, finančnímu arbitru, jiným správním orgánům, z důvodů potřeby jistých odborných znalostí nebo jiných specifik dané problematiky.

Podpůrně pro řízení dle této části platí ostatní ustanovení OSŘ. Toto řízení je však specifické i již ve své povaze. Nejde totiž o typicky sporné řízení ani o řízení nesporné.²⁰⁸

Soud o náhradě nákladů řízení rozhodne, pokud alespoň zčásti rozhodnutí orgánu veřejné moci sám nahrazuje nebo pozbylo-li alespoň zčásti

207 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – řízení nalézací*. s 549 a s554. Praha: Linde, 2014. 624s.

208 Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3332/09 ze dne 25. 3. 2010

takové rozhodnutí svou účinností. Zároveň soud rozhodne o náhradě nákladů řízení, které vznikly již v řízení před správním orgánem, pokud bylo v tomto řízení o náhradě rozhodnuto. V ostatních případech soud rozhodne pouze o nákladech řízení, které vznikly v řízení před soudem. Soud je při své úvaze o náhradě nákladů řízení povinen postupovat v rámci zásady úspěchu ve věci, je-li možno o úspěšnosti některého z účastníků řízení hovořit.²⁰⁹

5. 4 Rozhodování o nákladech nesporných řízení

O rozhodování o nákladech nesporných platí to, co již bylo popsáno v předchozích kapitolách. Stejně jako v případě sporných řízení i v nesporných řízeních je výrok o nákladech řízení obligatorní výrok v řízení, které se jím končí. Stejně tak platí, že toto rozhodnutí má konstitutivní povahu. Soud však rozhoduje podle specifických pravidel, o kterých bylo pojednáno v kapitole 4.

I u odvolacího řízení platí obecná zásada, že každý z účastníků hradí své náklady sám, jde-li o řízení, které je možno zahájit i bez návrhu.

5. 4. 1 Řízení o pozůstalosti

V řízení o pozůstalosti se rozhoduje výhradně usnesením. Tímto je zejména usnesení o dědictví, usnesení o zastavení řízení z důvodu neexistence pozůstalosti či nepatrnosti hodnoty této pozůstalosti.²¹⁰ O těchto nárocích rozhoduje soud prvního stupně, tedy soudním komisariátem pověřený notář, který provádí úkony soudu.

---

209 Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3332/09 ze dne 25. 3. 2010

210 SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 227
Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

5.5 Rozhodování o nákladech vykonávacího řízení

K rozhodnutí o výkonu rozhodnutí dochází již v průběhu takového řízení. Narozdíl od nalézacího řízení, kde je meritorní rozhodnutí jedním z posledních úkonů soudu (vyjma opravných prostředků a samostatném rozhodnutí o nákladech řízení), je rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí jedním z prvních úkonů, které soud provede a následuje až průběh řízení proti povinnému. Proto je ve vykonávacím řízení pravidlem, že se o nákladech řízení rozhodne již při nařízení výkonu, aniž soud stanoví lhůtu k jejich zaplacení. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se tak samo o sobě stane i exekučním titulem, který bude vymáhán v rámci výkonu rozhodnutí, které nařídil.²¹¹

V případech, kdy dojde k zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo zastavení výkonu rozhodnutí, může však soud své dosavadní rozhodnutí o nákladech řízení změnit, pokud došlo k zastavení nebo zamítnutí výkonu rozhodnutí z důvodů přičitatelných oprávněnému. Soud v takovém případě postupuje podle explicitního ustanovení § 271 OSŘ nebo pomocí odkazujícího ustanovení § 254 odst. 1 OSŘ a uloží oprávněnému náhradu nákladů řízení. *A priori* je tedy k náhradě nákladů vykonávacího řízení zavázán povinný, v odůvodněných případech však může soud uložit oprávněnému, aby tyto náklady nahradil.

---

211 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 367. ISBN 978-80-7380-437-4

6 Úvahy de lege ferenda

Právní úprava nákladů řízení po delší odmlce²¹² se znovu stala součástí poměrně rozsáhlých právních i laických diskuzí. Představy o právu, jaké by mělo být, co by mělo platit, tak znovu ožily a diskuze na toto téma je opět aktuální. Následující představy jsou uspořádány sestupně podle toho, které již výše uvedené kapitoly se týkají.

6.1 K hotovým výdajům advokáta

Náhrada za hotové výdaje advokáta je stanovena paušální částkou v aktuální výši 300 Kč za každý jeden úkon právní služby. Tarifní vyhláškou z roku 1996 v původním znění byla tato částka stanovena na 75 Kč a až novelou²¹³ z roku 2006 byla tato částka změněna na aktuální výši. Ač jde o marginální problematiku, je to právě nepřiměřené paušalizování, neodpovídající aktuálním potřebám, které vytknul Ústavní soud paušální vyhláškou, a tím i prakticky ministerstvu spravedlnosti, jež za její platnosti stálo. Skutečnost, že po deset let platila výše 75 Kč a následně od roku 2006 již po devět let platí výše 300 Kč svou skokovostí i tím, že jde o čtyřnásobek původní částky, jen dokazuje, že stanovení náhrady absolutní cifrou není úplně optimální, ač je pohodlné.

Nejpraktičtější je srovnání s úpravou našich nejbližších sousedů, kteří zvolili zcela jiný princip stanovení náhrady za hotové výdaje. Náhrada je stanovována na základě průměrné měsíční mzdy zaměstnance za první půlrok předcházejícího kalendářního roku jako jedna setina tohoto základu.²¹⁴ Aktuální výše náhrady za hotové výdaje pro rok 2015 na Slovensku činí 8,39 €, tedy cca. 230 Kč, vývoj výše viz příloha 3.²¹⁵ Výhodou této úpravy

212 UNGR, David. *Náklady řízení* [Diplomová práce]. Plzeň, 2012 [cit. 28. 2. 2015].

Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/4934/Diplomova%20prace%20-%20Naklady%20rizeni%20-%20David%20Ungr.pdf?sequence=1>

213 Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 276/2006 Sb, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

214 Vyhláška ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 z. z., o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

215 Autor neuveden. *Výpočtový základ pre výpočet odmeny advokáta 2002 až 2015*. [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/v/vypoctovy-zaklad-pre-vypocet-odmeny-advokata-2002-az-2012.html?>

je, že není třeba se zabývat revizemi výše náhrady postupem času. Nevýhodou může být, že každý rok je třeba znovu hledat výši výpočtového základu.

Vzhledem k tomu, že Ministerstvo spravedlnosti, co se týče vyhlášky tarifní i paušální, neupravovalo dostatečně pohotově sazby v těchto předpisech upravené, nezbyvá než naděst, že právě úprava inspirovaná slovenskou vyhláškou by mohla být vhodnější. Ohledně nutnosti hledat každý rok výši výpočtového základu je třeba upozornit, že advokát i soudce toto učiní pouze u prvního případu v daném roce. Menší komplikace by nastala pouze v případě, kdy by dané řízení trvalo déle než jeden rok nebo napřesrok.

Této úpravě se dá vytknout pouze tolik, že je diskutabilní, do jaké míry je odpovídající vázat výpočtový základ právě na veličinu o údaji o průměrné měsíční mzdě, neboť výše potencionálních vynaložených hotových výdajů na této veličině je úplně nezávislá. Nejbližším údajem pro tyto potencionální výdaje v ČR je spíše údaj o životním minimu, který zhruba představuje minimální peněžní příjmy, které jsou nezbytné pro zajištění výživy a k uspokojení ostatních základních potřeb člověka.

Proto by ust. § 13 odst. 3 paušální vyhlášky mohlo znít takto:

„Nedohodl-li se advokát s klientem na jiné paušální částce jako náhradě výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné, činí tato částka za jeden úkon právní služby 9% z životního minima jednotlivce stanoveného jiným právním předpisem zaokrouhlená aritmeticky na celé desetikoruny.“

Aktuální výše náhrady by tak byla 310 Kč po zaokrouhlení 9% z 306,9 Kč ze základů 3 410 Kč²¹⁶. Pokud bychom chtěli k době přijetí novely o výši paušální částky v roce 2006 za cílovou částku mít i podle tohoto modelu částku stanovenou na 300 Kč, pak by bylo třeba procentní sazbu stanovit na 9,5 %, dnes by tedy činila náhrada 320 Kč.

---

216 print=1
Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, provedený nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima

6.2 K jízdnému

Podle ust. § 30 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy je nutné k použití osobního vozidla žádat pro účely přiznání náhrady jízdních nákladů předchozí souhlas předsedy senátu, jinak bude přiznána účastníkovi pouze náhrada za prostředek veřejné hromadné dopravy. Toto ustanovení je již rozhodovací praxí překonáno s ohledem na právní úpravu obsaženou v zákoníku práce, když soud je podle Ústavy vázán zákonem, nikoliv podzákonným předpisem. Přesto jde o ustanovení platného právního předpisu. Dále totéž ustanovení obsahuje podmínku skutečných nákladů, ač jízdné vlastním automobilem je obvykle stanoveno pomocí právní fikce ohledně výše spotřeby, hodnoty opotřebení vozidla i výše ceny za palivo. Proto by tato vyhláška mohla být upravena tak, že ust. § 30 odstavec 2) zmíněného jednacího řádu bude znít:

„Účastníku se hradí účelné a hospodárné cestovní výdaje podle zvláštního právního předpisu“

Tímto předpisem je samozřejmě i nadále zákoník práce. Tedy svolení k použití dopravního prostředku by mělo být vypuštěno.

6.3 K odměně za zastupování v bagatelních věcech

Výší odměny za zastupování advokátem *de lege late* se zabývají již předchozí kapitoly.²¹⁷ Vzhledem k povaze této problematiky je třeba se i v této části práce tomuto tématu věnovat.

Zásahy derogačního zákonodárce, totiž Ústavního soudu, potvrdili, že zákonodárce, resp. exekutiva, při vydávání právních předpisů týkajících se odměn za zastupování coby nákladů nalézacího, ale i vykonávacího řízení, je povinna neustále upravovat a přizpůsobovat právní předpisy s ohledem na aktuální potřeby a situace.

Rozhodnutí o zrušení paušální vyhlášky Ústavním soudem

---

217 kap. 1. 5. 1 Odměna advokáta a kap. 5. 1. 1. 1 Rozhodování o nákladech ve věcech triviálních

je částí odborné obce kritizováno. Kritika se týká zejména toho, že Ústavní soud špatnou, nikoliv však protiústavní, vyhlášku zrušil na základě tlaku²¹⁸ veřejného mínění.²¹⁹ Prvním významným rozhodnutím²²⁰ soud potvrdil úvahu obecných soudů o přisouzení odměny za zastupování ve výši jistiny ve formulářových sporech. Ústavní soud se bohužel nikterak nezabýval tím, proč právě odměně ve výši jistiny, nelze z pohledu požadavků vyvěrajících z práva na spravedlivý proces a právní pomoc, nic vytknout.²²¹ Ústavní soud tak neposkytl vodítko k tomu, jakým způsobem se má přípustná výše odměny stanovit, pouze precizně vymezil, v jakých případech se tak má postupovat. Otázka je, zda to nenaznačuje, že se soud více než přípustností výše odměny nezabýval přípustností výše odměny určité skupiny žalobců.

Vzhledem k tomu, že nakonec paušální vyhláška byla zrušena jako celek, je nutno dospět k tomu, že nepřípustná paušalizace se netýkala jen bagatelních sporů. Ústavní soud tak vytknul vyhlášce paušalizaci jako takovou, nikoliv jen nepřiměřenou paušalizaci v nejnižších pásmech. Zde je nutno argumentovat tím, že paušalizace v paušální vyhlášce je cílená. Přiměřenost a paušalizace jsou antonyma. Problém z toho plynoucí tkví v tom, že i tarifní vyhláška je částečně postavena na principu paušalizace.

Nutno souhlasit, že šlo o vyhlášku pro současnost nevhodnou. Důvodem k jejímu přijetí byla v dané době neexistence koncentrace v řízení, kdy od některých právních zástupců byla snaha o zvýšení počtu úkonů před soudem protahováním sporu. Tento důvod odpadl. Dalším důvodem byl požadavek soudců na zjednodušení výpočtů odměny advokáta, dnes tuto odměnu lze vypočítat velice jednoduchým zadáním do počítače a bezchybný výsledek je možno se dozvědět za pár vteřin. I tento tak důvod prakticky odpadl.²²² Zda však tato nedůvodnost a paušalizace naplňuje kriteria protiústavnosti, je sporné. Jaká má být míra přiměřenosti paušalizace je otázka.

218 Veřejnost byla z velké míry aktivována, jak dokazuje i cena pro autora článků, zdroj: autor neveden, Redaktor Práva a Novinek získal novinářskou cenu. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/299444-redaktor-prava-a-novinek-ziskal-novinarskou-cenu.html>

219 Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, Pl. ÚS 25/12

220 Nález Ústavního soudu sp. zn. I 3923/11 ze dne 29. 3. 2012

221 čl. 31 nálezu Ústavního soudu sp. zn. I 3923/11 ze dne 29. 3. 2012

222 ŠOLJAKOVÁ, Ivana. Vyhláška č. 484/2000 Sb.: toliko problémy - přínos žádný. *Právní rozhledy*. 2012, č. 7.

Takže by nemělo jít například o čtyřiceti-, stodvacetipětinásobky? Ústavní soud má být zdrženlivý, sebeomezující, namísto toho stále rozšiřuje svůj dosah a vliv.²²³ Nadneseně by se dalo říci, že zrušuje nejen protiústavní předpisy ale i „jen špatné“ předpisy. Tím však naplňuje znaky technokratického, nikoliv demokratického zřízení.

Paušální vyhlášku tak mělo zrušit samotné ministerstvo, jelikož jí už nebylo třeba. Podobně jako v případě náhrady za hotové výdaje, viz předchozí podkapitola, ale ministerstvo nečinilo nic, ač významem toho, že jde o úpravu v podzákonném předpisu, je právě pružnost, rychlost a procesní jednoduchost změny.

V jednom z předchozích odstavců jsem položil otázku, jak je to s přístupem k přiměřenosti paušalizace a pro čtenáře možná poněkud zvláště hovořil o jistých cifrách násobků paušalizace. Z rozhodnutí ústeckého okresního soudu, které poté byly napadány u Ústavního soudu, vyplývá, že je přípustná smluvní pokuta 1 000 Kč za jízdu bez platného jízdního dokladu, kdy zlevněné jízdné činí 8 Kč. Celkem tedy 1 008 Kč (cca. stodvacetipětinásobek). U dospělých je smluvní pokuta totožná, jízdné 22 Kč (cca. čtyřicetipětinásobek). O smluvní pokutě se hovoří jako o paušalizované náhradě škody. Velká blízkost paušálních institutů paušalizované náhrady škody a paušalizovaných výdajů na zastoupení tak je jasná, shodou okolností dokonce jde jen o odlišné příslušenství stejné pohledávky.

Důležité je určit, co tato výše v praxi znamená i jaký je postup věřitele. Revizor zjistí, že osoba jede bez platného jízdního dokladu, požádá o zaplacení smluvní pokuty ve výši 600 Kč na místě s tím, že nebude-li uhrazena, bude činit smluvní pokuta 1 000 Kč při pozdějším zaplacení. Následně dopravní podnik po jedné upomínce bez reakce a zaplacení dlužníkem prodá pohledávku za cenu nižší, než je jistina, tedy méně než 1 000 Kč + jízdné obchodníkovi s pohledávkami. Věřitel tak chce nejdříve méně, poté více, poté se znovu spokojí s menší částkou, celou dobu jde o různé přistupování k míře přiměřenosti paušálně stanovené náhrady škody stejným věřitelem.

---

223 Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, Pl. ÚS 25/12

Obchodník pak žádá nikoliv jen jízdné, ale i náklady řízení. K tomu třeba dodat, že zajímavé je i to, že pokuta za jízdu „na černo“ je vyšší u městské hromadné dopravy, než u meziměstské hromadné dopravy.

Nepřiměřenost tkví v tom, že se nemusí nikdy jednat o částku přiměřenou škodě. Výše sumy smluvní pokuty a jízdného pak poskytuje nejen kompenzaci za škodu vzniklou nerespektováním přepravních smluvních podmínek, ale vzhledem k své případné nepřiměřenosti i prostor pro sjednání výhodné ceny pohledávky jak pro postupitele, tak i pro postupníka, bez přihlídnutí k přiměřenosti této částky k jejímu smyslu a účelu, tedy přiměřené paušalizaci škody. Ač ust. § 2051 OZ obsahuje moderační právo soudu ohledně smluvní pokuty, lze tak postupovat jen na návrh dlužníka. Proto s ohledem na problém týkající se bagatelních sporů si dovoluji poskytnout úvahu o změně, resp. doplnění ust. § 2051 o nový odstavec v tomto smyslu:

„1) Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit s přihlídnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.

2) Soud bude postupovat podle odst. 1) i bez návrhu dlužníka, jde-li o smluvní pokutu ze smlouvy uzavřené adhezním způsobem.“

Otázkou ovšem je, zda soudy takto už dávno postupovat nemají již podle ust. § 1800 OZ, s odkazem na ust. § 577 OZ, neboť je taková doložka o smluvní pokutě pro slabší smluvní stranu zvláště nevýhodná. Tato úprava by však mohla mít značný vliv na obchod s bagatelními pohledávkami bez potřeby jakkoliv upravovat výši odměny za zastupování. Žalobci by totiž mohli čelit tomu, že smluvní pokuta nebude uznána v navrhované výši. Původní věřitelé by pak snížili smluvní pokutu na ne zcela nepřiměřenou částku, což by znamenalo větší naději na to, aby byla hned po „kontrolě revizorem“ zaplácena, dále by byla větší motivace pohledávku vymáhat než prodávat, a i menší motivace pohledávku kupovat.

Spravedlivé právo totiž problémům předchází a teprve tehdy, když není efektivně možné jim předcházet, tak se smíří s mírněním jejich následků.²²⁴ Snížením odměn na náhradách nákladů řízení ale zmírňujeme následky, namísto předcházení přičinám. Obecné soudy se totiž nadále potýkají s vysokým nápadem tzv. formulářových žalob a enormním počtem návrhů na pověření exekutorů a tak zrušovací nález Ústavního soudu selhal ve svém pokusu o ochranu smyslu a účelu obecných soudů v poskytování ochrany právům dle již zmíněného čl. 90 Ústavy, kterým ve svém nálezu argumentuje.

---

224 Lao-c': "Zadržte tedy zlo, dokud neexistuje, a poruchu, dokud se neprojeví."

Závěr

Diplomová práce se soustředila na ucelený výklad o nákladech řízení sporných i nesporných. Práce popsala základní principy, podle kterých se náklady řízení posuzují a vymezila pojmy, které se tématu týkají.

Dekorům práce, totiž zvolení nejpřiléhavějšího způsobu jejího členění a formální úpravy, mi činilo nemalé obtíže. Zvolil jsem způsob zohledňující zejména pozitivně právní úpravu, který podle mého názoru nejlépe vystihuje obsahově význam jednotlivých kapitol a zároveň umožňuje snadnou orientaci v textu, když je pravděpodobné, že případný čtenář práce bude znát a orientovat se v dané problematice. Další formální úpravy jsem činil taktéž zejména s ohledem na přehlednost a jasnost, a i z toho důvodu jsem do seznamu výrazů a zkratk práce přidal i překlad některých méně běžných latinských pojmů, které jsem v práci použil.

V první kapitole jsem se snažil o kompletní vyjmenování a vymezení toho, co obvykle činí náklady řízení a jejich přípustné hranice. Ač jsem se v některých částech práce musel uchýlit k vypuštění některých marginálních otázek, je výčet a vymezení pojmů činěný s co možná největší úplností i s konkrétními praktickými příklady, jak ostatně dokazuje i fakt, že tato kapitola zabírá podstatnou část práce.

Naproti tomu co se týče placení nákladů řízení, jsem se obsah této kapitoly snažil spíše omezit ve prospěch ostatních kapitol, po vzoru odborné literatury. V rámci zásady zájmové, typické právě pro placení nákladů řízení, hradí totiž každý účastník právě ty náklady, které vznikly v jeho zájmu. Placení nákladů řízení je tak do jisté míry intuitivní již z poznatků z předchozí kapitoly.

Vzhledem k obsáhlosti materie týkající se kapitoly náhrady nákladů řízení, zejména pak podle OSŘ, jsem kladl zvláštní důraz na přesné a odpovídající rozdělení podkapitol této části tak, aby se čtenář mohl dobře orientovat v jednotlivých procesních situacích týkajících se náhrady nákladů řízení. Jde o stěžejní část práce, proto bylo také věnováno značné úsilí úplnému vymezení pojmů a principů,

kterých se pro náhradu nákladů řízení užije. Kapitola tak popisuje práva a povinnosti náhrady nákladů řízení z odpovědnosti za výsledek sporu, stejně jako povinnost náhrady, která má sankční povahu, v rámci zásady zavinění. Tato část práce se také ve větší míře věnuje účelnosti nákladů řízení a její hranici a členěna je do podkapitol zejména s ohledem na právní praxi, tedy různé procesní situace, které mohou postupem řízení nastat.

Kapitola týkající se právní úpravy v ZŘS stála na základech předchozí kapitoly a byla koncipována tak, aby měla zejména doplňující charakter, neboť by nebylo účelné totéž popisovat vícekrát. Proto tato kapitola popisuje zejména odlišnosti, které se týkají úpravy tzv. nesporných řízení, resp. řízení dle ZŘS, vyplývající ze zvláštních požadavků, které jsou na tato řízení kladeny tím, že berou v potaz zájem společnosti, nikoliv jen zájem jednotlivce. Z úpravy založené tímto zákonem je patrná zkratkovitost co do úpravy nákladů řízení, která práci na této kapitole do jisté míry komplikovala.

Následující kapitola o rozhodování soudů o nákladech řízení je vedle náhrady nákladů řízení klíčová část práce, neboť bez seznámení se se způsoby a formami rozhodovací praxe by znalosti z předchozích kapitol nebylo možno prakticky využít. Tato kapitola se zabývá oprávněními a povinnostmi soudu ohledně otázek skutkových i právních, které soudem musí být zváženy a dodrženy tak, aby mohl dospět k bezchybnému verdiktu, a následně byla část věnována rozhodování v rámci opravných řízení. Do této kapitoly jsem také zařadil krátké pojednání o triviálních sporech. Tato část tématicky přesahuje pouhé rozhodování o nákladech řízení podle názvu kapitoly, její základ ale v rozhodovací praxi rozhodně leží. Proto jsem si dovolil v rámci této kapitoly nabídnout čtenáři krátký exkurz do rozhodovací praxe Ústavního soudu zejména se zřetelem na jeho argumentaci, které by mělo pojetí právních praktiků o nákladech řízení zasáhnout.

U otázek dle práva, jak by mělo být, jsem si dovolil učinit dvě poznámky konkrétní, týkající se hotových výdajů a jízdného. Následně jsem se ale podstatnou část kapitoly věnoval fenoménu bagatelních sporů

a rozhodnutím Ústavního soudu. Do jisté míry tato část navázala na jednu z předchozích kapitol. Větší pozornost byla tomuto tématu věnována zejména proto, že jde podle mého názoru o velice zajímavou a aktuální problematiku. Taktéž bylo v této části práce srovnáno s instituty práva hmotného a zadání práce bylo lehce překročeno, když byla navržena i úprava hmotněprávních ustanovení. Vytržení jen některých pojmů, institutů, zásad, ustanovení nebo částí či i celých právních předpisů od ostatního totiž vede k nepřipustné paušalizaci a tím následně k rozdílnému přístupu k podobnému a podobnému přístupu k věcem rozdílným. Vzhledem k účelu a předmětu nežádoucího a již snad dostatečně popsaného společenského jevu bylo myslím třeba, abych reagoval nejen na jeho projevy v procesním právu.

Co se týče citací v práci užitých, jen zřídka bylo v práci citováno přímo. Volen byl raději způsob, ve kterém jsem na danou problematiku čerpal hned z několika zdrojů, učebnic, komentářů i odborných periodik a pomocí syntézy, disjunkce i vlastních úvah jsem pak zvolil znění dané části textu.

K práci s cizí právní úpravou jsem se dostal v práci zřídka, totiž u směrnice rady 2011/7/EU, která stanovuje cíle, kterých musí ČR dosáhnout, a ve srovnání se Slovenskou právní úpravou ohledně hotových výdajů. V zadání dané problematiky nákladů řízení je využití cizí literatury či srovnání s cizí právní úpravou tak, aby se nejednalo o pouhé doplnění pro zajímavost, obtížné. Srovnání se Slovenskou právní úpravou bylo zvolené zejména s přihlédnutím k tomu, že právní řády do roku 1993 byly prakticky totožné. Proto porovnání, k čemu slovenská právní úprava dospěla, ač počáteční stav byl vlastně shodný a kulturní, hospodářské i sociální rozdíly jsou ve srovnání s ostatními cizími zeměmi nepatrné, je podle mého názoru inspirující, neboť je možné ho díky absenci odlišností poměrně bez obtíží aplikovat. Možnost inspirace slovenskou úpravu tak z důvodů blízkosti obou právních řádů je reálná, a tím i atraktivní.

Práce na dané téma byla náročná časově i obsahově, nejednou se stalo, že výklad poskytnutý odborným článkem či učebnicí byl nejasný nebo expirovaný v souvislosti s legislativními změnami. Vzhledem k povaze dané problematiky také v následných částech předpokládá znalost částí

předchozích. Přesto byla práce pro mne zcela jistě přínosem vědomostmi i zkušenostmi.

Summary

The thesis focuses on both theoretical and practical approach to legal costs according to Czech civil procedural law. It is a comprehensive essay on rights and duties of legal entities throughout a legal proceeding. The contents of it specify definitions, principles and attitude towards the legal costs issues. It enumerates a variety of legal costs in relation to participants of a civil proceeding and provides a general explanation. Legal costs are ubiquitous matter for most law practitioners but it also involves a theoretical and assesment component.

The first chapter provides basic characteristics of individual kinds of legal costs and it delimits its admissible boundaries. After the first chapter, the second chapter clarifies the payment of legal costs during the legal proceeding, based on the interest principle, that determines, that until the ruling is given, the litigants carry their costs on their own.

The core of the thesis, the reimburse of the legal costs, lays in chapter three and four. Chapter three closely describes the principles, on what a determinative judgment can be carried to oblige certain litigant to reimburse the legal costs. It thoroughly describes the liability to compensate legal costs as a remedy for a more succesful litigant or as a sanction for the abuse of a recognized right. This chapter also provides necessary guidance in all possible ways that a legal procedure can advance or quit. It also describes the boundaries for the legal costs, within the principle of the effectiveness.

Fourth chapter specializes on differences within an uncontradictional proceeding, like decision making about legal capacity of a person, inheritance and others. Because of special requirements for these types of proceedings, that take the public interest into consideration, the law provides a rule, that litigants carry their costs on their own, only exceptionally, there is a possibility to give a remedy for legal costs.

The judgment, that a court has to carry, ways, principles and relevant facts the court has to concern are described in chapter five. The chapter

also relates to appealation and other remedial proceedings of the previous verdicts. It describes ways of how a court shall reach a legal costs verdict, the necessity of appropriate explanation for its decision and legal process how to subsume the corresponding legislation.

Chapter number five offers adjustments to the current legislation based on acquired knowledge. A lot of space in this chapter was dedicated to reaction on recent interventions of the constitutional court, that abolished flat rate legal costs ordinance. This act provoked contradictory responses in the public and lawyers. Other modifications are offered in comparison to our closest neighbour, Slovakia.

Because of the nature of the topic, the ongoing chapters prerequisite knowledge of the previous subject matter. I hope that this summary provides satisfactory guidance through the paper.

Seznam použitých pramenů

Seznam knižních zdrojů

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 711. ISBN 978-807-2018-420.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. s 944. ISBN 978-80-7400-107-9.

OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, reprint původního vydání z roku 1897, 2012, xxv, xii, s 222. Klasická právnická díla. ISBN 9788073578961.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s 565. ISBN 978-80-7380-437-4

WALTR, R. *Zákon o soudních poplatcích. Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 135, ISBN 978-80-7400-435-3.

SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxvi, s 432. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-793.

JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k 137. ISBN 978-80-8710-951-9.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s 585, 1202 s. ISBN 80-868-6109-0.

SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 1032 Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977.

STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr LAVICKÝ. *Základy civilního procesu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 124 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 438. s 124. ISBN 978-802-1050-624.

ČEŠKA, Zdeněk a kol., *Občanské právo procesní*. Praha: 1989, Panorama, str. 279

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – řízení nalézací*. s 501. Praha: Linde, 2014. 624s.

Seznam právních předpisů

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
- zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva práce a sociálních věcí č. 328/2014 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva financí č. 72/1993 Sb., o osvobození na úseku soudních poplatků, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., paušální vyhláška, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 177/1996 Sb.
- zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 351/2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení atd., ve znění pozdějších předpisů
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871, notářský řád
- ústavní zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima
- vyhláška ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 z. z., o odměnách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 276/2006 Sb, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů
- směrnice Rady 2011/07/EU, ve znění pozdějších předpisů

Seznam soudních rozhodnutí

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 12. 1983, sp. zn. 3 Cz 69/1983
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 12. 1996, sp. zn. 5 Cmo 228/1996
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 26 Cdo 1030/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2013, IV. ÚS 3453/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, Pl. ÚS 25/12
- Sdělení Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2013, k účinkům nálezu Pl. ÚS 25/12
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 1 Co 524/2013
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 2. 1984, Cpj 88/1982
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2002, Cdo 426/2002
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III 3000/11 ze dne 10. 1. 2012
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I 3923/11 ze dne 29. 3. 2012
- Nález ÚS ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 2717/08
- Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 1145/11 ze dne 6. 10. 2011
- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3344/12 ze dne 24. 7. 2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Cmo 368/2013, ze dne 19. 11. 2013
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2697/13 ze dne 11. 12. 2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 27/2005, ze dne 1. 11. 2005
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 196/06, ze dne 13. 9. 2006
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 1526/12, ze dne 19. 2. 2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cmo 373/95, ze dne 9. 9. 1997
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1645/2004, ze dne 11. 1. 2005
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2862/07 ze dne 5. 11. 2008

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1525/2001 Sb., ze dne 31. 10. 2001
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 17 Co 739/98 ze dne 15. 3. 1999
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 852/13 ze dne 17. 4. 2014
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1283/10, ze dne 8. 7. 2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, ze dne 15. 5. 2013
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 988/12, ze dne 25. 7. 2012
- Vyjádření Ministerstva spravedlnosti k řízení před Ústavním soudem, sp. zn. Pl ÚS 25/12
- Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, Pl. ÚS 25/12
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3332/09 ze dne 25. 3. 2010
- Usnesení Prezidia Notářské komory ČR č. P 13-1/2013

Seznam periodik a časopisů

- SVOBODA, Karel. Jak dál s přisouzenými, ale protiústavními odměna advokáta. *Soudní rozhledy*. 2013, 7-8
- TICHÝ, J. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené. *Právní rozhledy: Časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2014, č. 8. ISSN 1210-6410.
- GRYGAR, Zdeněk. Nepřiznání náhrady nákladů řízení podle § 142a o.s.ř. *Rekodifikace & praxe*. Wolters & Kluwer, a.s., 2013, č. 3.
- GRYGAROVÁ, Danuška. Snížení výše náhrady nákladů řízení soudem v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 7-8, s. 5.
- ŠABATA, Karel. Výše odměny advokáta jako advokátního zástupce v bagatelních sporech. *Soudce*. 2012, 10-11.
- ŠOLJAKOVÁ, Ivana. Vyhláška č. 484/2000 Sb.: toliko problémy - přínos žádný. *Právní rozhledy*. 2012, č. 7.
- GINTER, Jindřich. V Česku se rozmáhá kupčení s nezaplacenými složenkami. *PRÁVO*. 13. 12. 2011

- GINTER, Jindřich. Kupčení se složenkami jsou ohromeni už i soudci. *PRÁVO*. 28. 12. 2011
- autor nedostupný. Někdo má byznys z drahých dálnic, my z nezaplacených složenek, hájí se advokát. *PRÁVO*. 5. 1. 2012

Seznam elektronických zdrojů

- CHALUPA, Luboš. Právní povaha nároku na náhradu nákladů řízení. *AKCHALUPA* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/pravni-povaha-naroku-na-nahradu-nakladu-rizeni>
- autor neuveden, Redaktor Práva a Novinek získal novinářskou cenu. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/299444-redaktor-prava-a-novinek-ziskal-novinarskou-cenu.html>
- LEŽATKA, Radek. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/searchq=cache:FixiT4VANNUI:www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/pokladni-plneni-statniho-rozpocetu-cr-20131+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
- PTAŠNIK, Adam. *Spravedlnost náhrady nákladů řízení*. Ekonomická fakulta, VŠB-TU Ostrava, 2008. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/ptasnik.pdf>
- UNGR, David. *Náklady řízení* [Diplomová práce]. Plzeň, 2012 [cit. 28. 2. 2015]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/4934/Diplomova%20prace%20-%20Naklady%20rizeni%20-%20David%20Ungr.pdf?sequence=1>
- Občanskoprávní řízení. *Potřebuji právníka* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.potrebujipravnik.cz/podrobne-informace/bezplatna-pravni-pomoc-v-rizeni/obcanskopravni-rizeni/>
- GLOGAR, Martin. Novela advokátního tarifu. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-advokatniho-tarifu>
- KONEČNÁ, Jana. Sazby DPH - rok 2015. *Jakpodnikat.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.jakpodnikat.cz/dph-sazby.php>
- autor neuveden. *ROZHODNE NE.cz* [online]. rok vydání neuveden [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.rozhodnene.cz/home;>

- KRYM, Ladislav. *Dopis tajemníka ČAK JUDr. Ladislava Kryma šéfredaktorovi deníku Právo Zdeňku Porybnému ve věci zkresleného znění článku "Kupčení se složenkami je v pořádku, tvrdí advokáti"*. 2012. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7808>
- SEDLÁK, Jan. *Jízda nočním vlakem stála seniorku pár stovek. Jablonecký deník* [online]. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://jablonecky.denik.cz/z-regionu/jizda-nocnim-vlakem-stala-seniorku-par-stovek-20130727.html>
- Autor neuveden. *Výpočtový základ pre výpočet odmeny advokáta 2002 až 2015*. [cit. 23. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/v/vypoctovy-zaklad-pre-vypocet-odmeny-advokata-2002-az-2012.html?print=1>

Příloha 1

Sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ve znění k 1. 7. 2014

	Tarifní hodnota	odměna
1.	do 500 Kč	300 Kč
2.	přes 500 Kč do 1000 Kč	500 Kč
3.	přes 1000 Kč do 5000 Kč	1000 Kč
4.	přes 5000 Kč do 10000 Kč	1500 Kč
5.	přes 10000 Kč do 200000 Kč	1500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10000 Kč
6.	přes 200000 Kč do 10000000 Kč	9100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10000 Kč, o které hodnota převyšuje 200000 Kč
7.	přes 10000000 Kč	48300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100000 Kč, o které hodnota převyšuje 10000000 Kč

Zdroj: Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., tarifní vyhláška, ve znění pozdějších předpisů

Příloha 2

Odměna notáře jako soudního komisaře ve znění k 1. 1. 2014

	Výpočtový základ	odměna
1.	z prvních 100 000 Kč částky	2%
2.	z přebývajících částky do 500 000 Kč	1,2%,
3.	z přebývajících částky do 1 000 000 Kč	0,9%
4.	z přebývajících částky až do 3 000 000 Kč	0,5%,
5.	z přebývajících částky až do 20 000 000 Kč	0,1 %,
6.	částka nad 20 000 000 Kč se do základu nezapočítává	0

Pozn. nejméně však 600 Kč

Zdroj: Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., notářský tarif, ve znění pozdějších předpisů

Odměna notáře jako soudního komisaře ve znění k 1. 1. 2014

	Výpočtový základ	odměna
1.	z prvních 100 000 Kč částky	20%
2.	z přebývajících částky do 500 000 Kč	12,5%,
3.	z přebývajících částky až do 1 000 000 Kč	1,7%,
4.	z přebývajících částky až do 20 000 000 Kč	1,2 %,
5.	částka nad 20 000 000 Kč se do základu nezapočítává	0
1.	z prvních 100 000 Kč částky základu	20%

Pozn. nejméně však 3 000 Kč

Zdroj: Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., notářský tarif, ve znění pozdějších předpisů

Příloha 3

Vývoj výše náhrady za hotové výdaje advokáta na Slovensku

	Rok	výše
1.	2015	8,39 €
2.	2014	8,04 €
3.	2013	7,81 €
4.	2012	7,63 €
5.	2011	7,41 €
6.	2010	7,21 €
7.	2009	6,95 €
8.	2008	6,31 €
9.	2007	5,91 €
10.	2006	5,44 €

Zdroj: Vyhláška ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 196/2001 Sb., o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času